

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárban kapható:

„OLCSÓ KÖNYVTÁR“

Szerkeszti GYULAI PÁL.

1. Csokonai Vitéz Mih. Dorottya. 20 kr.
2. Bret Harle kaliforniai beszély. 40 kr.
3. Kölcsey Ferenc elbeszélései. 40 kr.
4. Macaulay T. B. Machiavelli. Angolból fordította B. P. 30 kr.
5. Kerényi Frigyes összes költeményei. 1840-1851. 60 kr.
6. Sándoru Gyula. A montebay-i kastély. Beszély. Francia-
százból fordította B. S. 20 kr.
7. Kármán József. Fanni hagyományai. Beszély. 20 kr.
8. Sollohub gróf. Előkelő világ. Orosz beszély. 30 kr.
9. Szilgigeti Ede. Lilliomfi. Eredeti vigjáték népdalokkal,
zenével, három felvonásban. 20 kr.
10. Dickens Károly. Karácsonyi ének 30 kr.
11. Gogol Miklós. Beszélyek az orosz életről. 30 kr.
12. Chateaubriand, Atala. Franciaából ford. Csiky K. 20 kr.
13. Tennyson Alfréd. Király-idyllék I. Helén. — Ginevra.
Angolból ford. Szász Károly. 30 kr.
14. Macaulay T. B. Lord Bacon. Angolból ford. B. P. 40 kr.
15. Kemény Zsigmond. Szerelmek és hiúság. Beszély. 30 kr.
16. Hugo Victor. Hernani. Szomorujáték. 30 kr.
17. Kölcsey Ferenc válogatott szónoki művei. 60 kr.
18. Jósika Miklós b. Egy igaz ember. Beszély. 20 kr.
19. Consolens H. A szegény gyermek. Flammán beszély. 40 kr.
20. Prescott H. E. Schiller Magdalená. Beszély. 40 kr.
21. Pálffy Albert. Egy kastély az erdőben. Beszély. 20 kr.
22. Bolester Gaston. Virgíli. Fordította Végz Arth. 30 kr.
23. Sollohub gróf. A grófszerzés. Beszély. 20 kr.
24. Macaulay T. B. Milton. Angolból fordította B. P. 30 kr.
25. Goethe. Iphigenia Taurisban. Dráma öt felvonásban.
Fordította Kis János. 30 kr.
26. Beaumarchais Figaro házassága vagy egy napi bolond-
ság. Vigjáték öt felv. Ford. Paulay Ede 50 kr.
27. Gyulai Pál. A vén szénész. Beszély. 20 kr.
28. Süffner Adalb. Brigitta. Beszély. 20 kr.
29. Gauthier Th. A lélekesere. Regény. Franciaából ford.
Szekula Gyula. 30 kr.
30. Macaulay T. Byron. Angolból fordította B. P. 30 kr.
31. Jerrold Douglas. Zsák Mór. Beszély. 30 kr.
32. Eynaud A. Ferizás dala. Beszély. 30 kr.
33. Czuczor Gergely az ipies költemények. 30 kr.
34. Prescott H. E. Schiller Magdalená. Beszély. 40 kr.
35. Sayous E. A mongolok betörése Magyarországra. 1241-
1242. Franciaából ford. Takács István 20 kr.
36. Zichy Antal elbeszélései. 30 kr.
37. Quintus Horatius Flaccus. A költsésztről. Levél a Pi-
etkhoz. Ford. Czuczor Gergely 20 kr.
38. Flagler S. A magyar történetírás történelme. Sayous E.
A magyar történelmi műveltségéről. 60 kr.
39. Sand György. Az ország-mosár. Beszély. Franciaából
ford. Csukás József 30 kr.
40. Lessing G. E. Laokoon. 50 kr.
41. Kovács Pál. Farsangi kalandok. Beszély. 30 kr.
42. Csokonai Vitéz M. Lilla. 20 kr.
43. Merimée Prosper. Carmen. Beszély. 30 kr.
44. Nagy Ignác. Tisztújítás. Vigjáték négy felvonásban.
1842-ben akadémiai pályadíjat nyert m. 40 kr.
45. Murray E. C. Grenville. A francia politikai életről. 60 kr.
46. Frankl Vilmos. H. Lajos és udvara. Történelmi rajz. 50 kr.
47. Sand György. Leoni Leó. Beszély. 30 kr.
48. Michelet Gyula. Lengyel- és Oroszország. 30 kr.
49. Flegler Sándor. Kölcsey Ferenc. 20 kr.
50. Gadányi József. Egy falusi notáriusnak budai utazása. 40 kr.
51. Plouvier Ed. Beszélyek. 30 kr.
52. Faulliet Octav. Tréonour Julia. Elbeszélés. 30 kr.
53. Kazinczy Ferenc. Magyarországi utak. 20 kr.
54. Tolstoj L. M. gróf. Csallóki bolondok. Beszély. 40 kr.
55. Kisfaludy Károly. Tihamed. Beszély. 30 kr.
56. Flegler Sándor. Szalay László és munkái. 50 kr.
57. Szilgigeti Ede. Magyar színészek életrajzai. 40 kr.
58. Vasilladis Sz. N. Galatea. Dráma. 20 kr.
59. Dayka Gábor. Költeményei. 20 kr.
60. Kazinczy Ferenc. Bácsmezejeinek gyötrelmei. 20 kr.
61. Gogol Miklós. Bulyba Tárász. Beszély. 30 kr.
62. Kisfaludy Károly. Irene. Szomorujáték 5 felvonásban. 30 kr.
63. Zalkovitz Mihály. Kúpeckij János. 20 kr.
64. Körner Th. Zrínyi. Szomorujáték. Ford. Szemere Pál.
Körner Zrínyijéről. Bíralt. irta Kölcsey Ferenc. 40 kr.
65. Csokonai Vitéz M. Odák. Két könyvben. (1794-1804.) 20 kr.
66. Andersen. Begék és mesék. Fordította Milész Béla. 30 kr.
67. Kisfaludy Károly vig beszélyei. 40 kr.
68. Ouida. Egy pár kis fészep. Beszély. Angolból ford.
Belényesi Gábor. 40 kr.
69. Theuriet. A Buzsárygrák háza. Beszély. 30 kr.
70. Schiller. Mózes küldetése. Fordította Jurany Gusztáv. 30 kr.
71. Taine H. Az eszmény a művészetben. Franciaából ford.
Harrach József. 30 kr.
72. Lessing Gotthold Ephraim. Bolos Nánthán. Dráma köl-
temény. Németből ford. Zichy Antal. 50 kr.
73. Beulé Augustus családja és kora. Franciaából átdol-
gatta Molnár Antal. 30 kr.
74. Lindau Pál. Molnár. Németből fordította Bánfi Zs. 30 kr.
75. Faulliet Octav. Egy nő naplója. Regény. Ford. Fáy Béla. 40 kr.
76. Macaulay. Barbro Bertrand. Fordította Anyal David. 30 kr.
77. Mollere. A bot-osnáltató doktor. Vigjáték. 20 kr.
78. Louis-Lande L. Camaron. 20 kr.
79. Bodenstedt Frigyes. Shakespeare élete és művei. 30 kr.
80. Merimée Prosper. Colomba. Beszély. 30 kr.
81. Berzsenyi Dániel versei. Hatodik kiadás. 50 kr.
82. Kisfaludy Károly. Csallóka. Vigjáték 5 felvonásban. 30 kr.
83. Arago és Vermond. Az ország naplója. Vigjáték. 20 kr.
84. D'Haussonville. Sand György. Franciaából. 30 kr.
85. Telegi László gróf. Kegyzene. Szomorujáték. 30 kr.
86. Heysse Pál. A gróf kastélyban. Beszély. 20 kr.
87. Musset Alfréd. Ne fogadj fel soha semmit. Vigjáték. 20 kr.
88. Ujvárosi Marjo. Jean csillaga. Beszély. 40 kr.
89. Bulwer Edward. A jövő nyomozója. Regény. 40 kr.
90. Karr Alfonz. A normandiai Penelope. Regény. 30 kr.
91. Pulszky Ferenc. Eszmeik Magyarországi története phi-
losopfiájához. 30 kr.
92. Macaulay T. B. A pápáság. Angolból ford. B. P. 20 kr.
93. Mészáros Ignác. Kartagán. Regény. Otodik kiadás. 30 kr.
94. Amerikai nők. Rajzok és beszélyek. Fordította György Aladár. 40 kr.
95. Kölcsey Ferenc versei. Otodik kiadás. 60 kr.

96. Zschokke Henrik. A szegény viltárhirei lelkese naplója-
ból. Beszély. 30 kr.
97. Kont Ignác. Aristophanes. 30 kr.
98. Cherbulliz Victor. Apóli király. Elbeszélés. 30 kr.
99. Hugó Károly. Bankár és báró. Szomorujáték 3 felv. 20 kr.
100. Szilágyi Sándor. Történelmi rajzok. 60 kr.
101. Csengery Antal. A magyar közoktatás és köznevelődés
néhány főbb kérdéseiről. 50 kr.
102. Vautier Gy. A keresztanya. Beszély. 30 kr.
103. Kisfaludy Károly versei. VII. kiadás. 30 kr.
104. Bérczy Károly. A gyögyült seb. Beszély. 30 kr.
105. Galus Valerius. Catullus versei. Ford. Csengery János. 30 kr.
106. Szilgigeti Ede. A trónkérés. Szomorujáték 5 felv. 30 kr.
107. Theophrastus jellemrajzai. 30 kr.
108. Gyulai Pál. Br. Eötvös József. Emlékezésed. 30 kr.
109. Lamartine. Heloise és Abelard. Fordította Erhardt. 20 kr.
110. Olasz beszélyek. Irták Barilli, Ghislanzoni és Sara.
Olaszból ford. Huszár I. és Mocs Zsigmond 50 kr.
111. Augier Emil. A Fourchambault család. Szinmű. 20 kr.
112. Pálffy Albert. A szebeni ház. Beszély. 20 kr.
113. Tennyson Alfréd. Arden Enoch. Angolból János G. 20 kr.
114. Turgenev Iván. Törvénzi hullámok. Regény. 40 kr.
115. Farina Salvatora. Két szerelm. Regény. 30 kr.
116. Goethe F. Hermann és Dorottya. Ford. Hegedüs I. 20 kr.
117. Pálffy Albert. Az itéltemező leánya. Tört. beszély. 40 kr.
118. Macaulay T. B. Nagy Frigyes. 30 kr.
119. Theuriet. Veronika asszony. Regény. 30 kr.
120. Puskin Sándor. Anyegin Engén. Regény versekben. 60 kr.
121. Beaumarchais. A sevillai borbély. Vigjáték. 30 kr.
122. Szalay László. Miresei. 40 kr.
123. Gaál József. A peleskei notárius. Boház. 40 kr.
124. Csokonai Vitéz Mihály. Békacégharcs. Irtá Homer. 20 kr.
125. Kisfaludy Károly. A kérés. Vigjáték három felvonásban. 30 kr.
126. Collins Vilmos. Sophokles. Angolból fordította Kont I. 30 kr.
127. Daudet Ernő. A tőr. Regény. Franciaából ford. Luby Gy. 50 kr.
128. Spielhagen Frigyes. Az utolsó órában. Elbeszélés. 30 kr.
129. Kisfaludy Sándor. Összes regéi. I. 70 kr.
130. Kisfaludy Sándor. Összes regéi. II. 50 kr.
131. Kochanovszky. Szeretett. Orosz beszély. 30 kr.
132. Poole János. Fáy Pál. Vigjáték. 30 kr.
133. Andersen János. Keresztély. Képek nékél. 20 kr.
134. Gombos Imre. Az esküvés. Szomorujáték öt felvonásban. 40 kr.
135. Szentjörgyi Szabó László. Mátyás király vagy a nép szerete-
te jámbor fejedelmek jutalma. 30 kr.
136. Pulszky Ferenc. Martinovics és társai. 20 kr.
137. Forster-Arnold Florenca. Deák Ferenc. Életrajza. Angol-
ból ford. Pulszky Ágost. 60 kr.
138. Bessenyei György. A philosophus. Vigjáték. 30 kr.
139. Ebelot Alfréd. Casaux András. Bajza és délamerikai pámp-
szokból. Ford. Kárfy Titusz. 30 kr.
140. Hugo Viktor. Borgia Lucretia. Dráma. Ford. Szász K. 30 kr.
141. Tennyson Alfréd. Költői beszélyek. Ford. Csukás József. 30 kr.
142. Goldoni Károly. A hazug. Vigjáték. Ford. Radó Antal. 40 kr.
143. Delpit Albert. Odetta házassága. Regény. Ford. Fáy J. Béla. 50 kr.
144. Taylor Tamás. Barátság. Vigjáték. Ford. Csiky G. 20 kr.
145. B. Feuchtersleben Ernő. Adalék a lélek életrendjéhez.
Ford. Dr. Klecker Alajos. 30 kr.
146. Augier E. és Sandeau Gy. Poirier ur veje. Szinmű. 30 kr.
147. Gozian Leo. Három ara egy koronára. Beszély. 20 kr.
148. Sunio. A hold regéi. Fimből ford. Vikár Béla. 30 kr.
149. Orosz beszélyek. Irták Puskin S., Gogoly M., Krylov I.
Dostojevszkij T. és Turgenev. Ford. Csopely László. 50 kr.
150. Fáy András. Erzelgés és világ folyása. 30 kr.
151. Lévay Károly. Vilharban. Regény. Ford. György Aladár. 60 kr.
152. Lagouze Ernő. Beatrix. Szinmű. Ford. Felaky József. 40 kr.
153. Csiky Gergely. Az első és második. Elbeszélés. 30 kr.
154. Malot Hector. Pompon. Regény. Franciaából ford. Sz. E. 80 kr.
155. Berzók Árpád. Az igmánadi kispap. Népszinmű. 30 kr.
156. Kisfaludy Károly. A pártók. Vigjáték 3 felvonásban. 20 kr.
157. Gyulai Pál. Szilágyi és Hajmási. Költői beszély. 20 kr.
158. Bernardin de Saint-Pierre. Pál és Virginia. 30 kr.
159. Kemény Zsigmond. Elet és irodalom. 30 kr.
160. Petőfi Sándor. Beszélyek. 30 kr.
161. Le Ségur. A sánta orvós. Ford. Varga Bálint. 30 kr.
162. Dugonics András. Följegyzései. 30 kr.
163. Gréville Henrik. Arnás. Regény. Ford. Huszár I. 80 kr.
164. Schiller. Wallenstein halála. Ford. Hegedüs I. 40 kr.
165. Balzac Honoré. Grandet Eugenia. Ford. Toldy László. 60 kr.
166. Kölcsey Ferenc országgyűlési naplója. 1832-1833. 60 kr.
167. Csiky Gergely. Anna. Dráma egy felvonásban. 30 kr.
168. Klapp Mihály. Rosenkrantz és Gildenstern. Vig. négy
felvonásban. Ford. Csiky Gergely. 20 kr.
169. Goldsmith Olivér. A wakenfeldi pap. Ford. Acs Zsigm. 50 kr.
170. Petőfi Sándor. A helység kalapácsa. Hősköltemény. 20 kr.
171. A magyar emigratio mozgalma 1859-1862. Kossuth
emlékiratát nyomán. 30 kr.
172. Turgenev. Költemények prózában. Ford. Csopely L. 30 kr.
173. Coppée Ferenc. Kisebb szinművek. Ford. Csiky G. 20 kr.
174. Fáy András. A kultidél. Vigjáték két felv. 20 kr.
175. Roscher Vilmos. A nemzetgazdaság a klasszikai ókorban.
Ford. M. G. 20 kr.
176. Theuriet. A habléány. Beszély. Ford. Sz. E. 30 kr.
177. Gaskell. Cranford. Regény. Ford. Belényesi Gábor. 60 kr.
178. Ebers György. Egy nő. Regény. Ford. Kazinczy Géza. 30 kr.
179. Malot Hector. A szépség vonzereje. Ford. Sz. E. 80 kr.
180. Wieland. Abderiták. Ford. Farkas Albert. 1 ft.
181. Gyöngyösi I. Ének Thokoly és Zrínyi Ilona házasságáról. 30 kr.
182. Abot Edmond. A csomka-föld ember. Regény. Ford.
Fáy J. Béla. 50 kr.
183. Neményi Ambrus. A francia forradalom hírlapjai és
hírlapiról. 30 kr.
184. Boileau. A költsésztről. Költemény 4 énekben. Ford.
Erdélyi János. 30 kr.
185. Két házaspár. Vigjáték Picard után franciaából ford.
Csiky Gergely. 20 kr.
186. Dugonics András. Kán László. Szomorú történet. Beveze-
tessel Dr. Heinrich Gusztávtól. 40 kr.
187. Turgenev Sz. Iván. Egy vadász iratai. Ford. Csopely L. 1 ft 20 kr.
188. Theuriet. A Aurélie néni. Regény franciaából. 60 kr.
189. Wilcozki Henrik. dr. Az erdélyi csizány népköltészet. 20 kr.
190. Longfellow Henrik. Hiavata. Ford. Tamási Gyula. 40 kr.
191. Kazinczy Gábor. Emlékezésed Szemere Pál felett. 20 kr.

VASÁRNAPI UJSÁG

39. SZÁM. 1889. BUDAPEST, SZEPTEMBER 29. XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 ft. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ft. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 ft. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre 3. Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott viteldi is csatolandó

GHÁZI OZMÁN PASA.*

A TÖRTÉNET azon fenkölt alakjai közt, kiket a magyar néptudat a legendáság varázsával övez, kiknek nevét dalaiba fonja s tetteik emlékeztet a késő utódoknak is kegyeletes örökül adja át, kevés van olyan, ki nem a haza földjén szerezte volna népszerűsége nimbuszát, kevés, a kit idegenből fogadott be kedvencz hősei Walhallájába. Garibaldi nevét azonban meg-aranyozta lelkesültsége sugaraival a magyar népszerűtet s meg a lengyel hőskötét, kik az éjszak hősikjain ottanták mártír-vérüket az el-nyomott szabadságot s legujjában, — még nincs másfél évtizede, — Plevna hőse is azok közé sorakozott, kiket fantáziája szeretetteljes szárnyain emel magasba.

E hódoló lelkesedések erkölcsi forrása népközlés nem csupán hideg kultusza a nagyoknak és jeleseknek: van abban bizonyos ösz-tónszerű sugallat is, mely a szel-lemi rokonság természetes viszonyá-ból foly.

Ez az ösztöne vezette Ozmán pasa, a híres orosz-verb török hős ünneplésére is, kinek a magyarok iránti sympathiája nem kisebb, mint a magyarság kegyetele ő iránta, mint ezt nyíltan is vallja, s tanusá-gát is adja mindannyiszor, vala-hányszor honfitársainkkal nyílik alkalmá érintkeznie.

Mikor nem rég egy magyar tu-dósokból álló csoport, köztük a ku-rucvilág történetirója, Thaly Kál-mán, tett hazai történelmünk érde-kében fontos kutatásokkal egybe-kötött kirándulást Konstantiná-polyba és a Márvány-tenger kör-nyékére, Ozmán pasa világért sem engedte magát elvitatni azt a vélt költelességet, hogy már fia által eleve is üdvözöltesse az érkező ma-gyarokat, a ki pedig tudvalevőleg a szultán egyik leányát bírja nőül, s így atyja dicsőségét nem tekintve is, igen kiváló állásu egyéniség. Mikor pedig a magyarok a Jildiz-

palotában küldöttségileg tisztelegvén Plevna hősenél, Thaly Kálmán mint szónok előállt, hogy a harezok orszolánját ünneplés szónoklattal üdvözölje: Gházi Ozmán pasa a maga jóságos, szelid tekintetével, megnyerő, nyá-gos modorával, csak megszólalt: «Hagyjátok el barátim a czeremoniát, ne ünnepléskedjünk mi egymás közt, — hisz ti magyarok, tehát test-vereink vagytok, — üljetek le, gyujtsatok rá szí-varra, kávézatok, s ugy beszélgetünk, ugy mondjuk el egymásnak érzelmeinket!» Ezzel aztán vége szakadt minden ünneplés forma-ságnak s a legfesztelebb hangulat vette át az uralmat.

Majd később az ősz, de még mindig java ere-jében levő vezér a legbüszkébb örömmel emle-gette vendégeinek mindazon emlékeket, koszo-rukat és üdvözlő táviratokat, melyeket plevnai fényes diadalai alkalmával Magyarországból ka-pott, s köztük a temesváriak nagy bérkeroszor-vát. S mikor Thaly erre elmondta, hogy mint val-ó nálunk a népdalok hőisévé, hogy szeretettel őrzik még ma is emléket, s honvédeink lelke-sedve dalolják a táborokból:

«Ozmán pasa fuvatta a trombitát, Plevna alatt megkergette a muszkát» —

a vitéz férfiú arcán az öröm és meglegedés sugara villant át, mely nyilván mutatta, meny-nyire jól esik neki a magyar nemzet nemző mál rokonszenve.

Csak röviden soroljuk itt most fel nemzetünk e hősi barátja életének és pályájának főbb mozzanatait, a kinek általános népszerűsége föl-ment az alól, hogy viselt dolgait bővebben kelljen részleteznünk.

Ozmán pasa 1836-ban Tokatban, Kis Ázsiában született, s már korán a hadseregbe lépett, s a konstantiná-polyi hadi iskolában nyerte első kiképezését. Első ízben a krími háboruban tüntette ki magát, majd részt vett a krétai lázadás elnyoma-szásában, azután Kis-Ázsiában pa-rancsnokolt, s 1874-ben dandár- s két évvel utóbb hadosztály-parancs-nok lett.

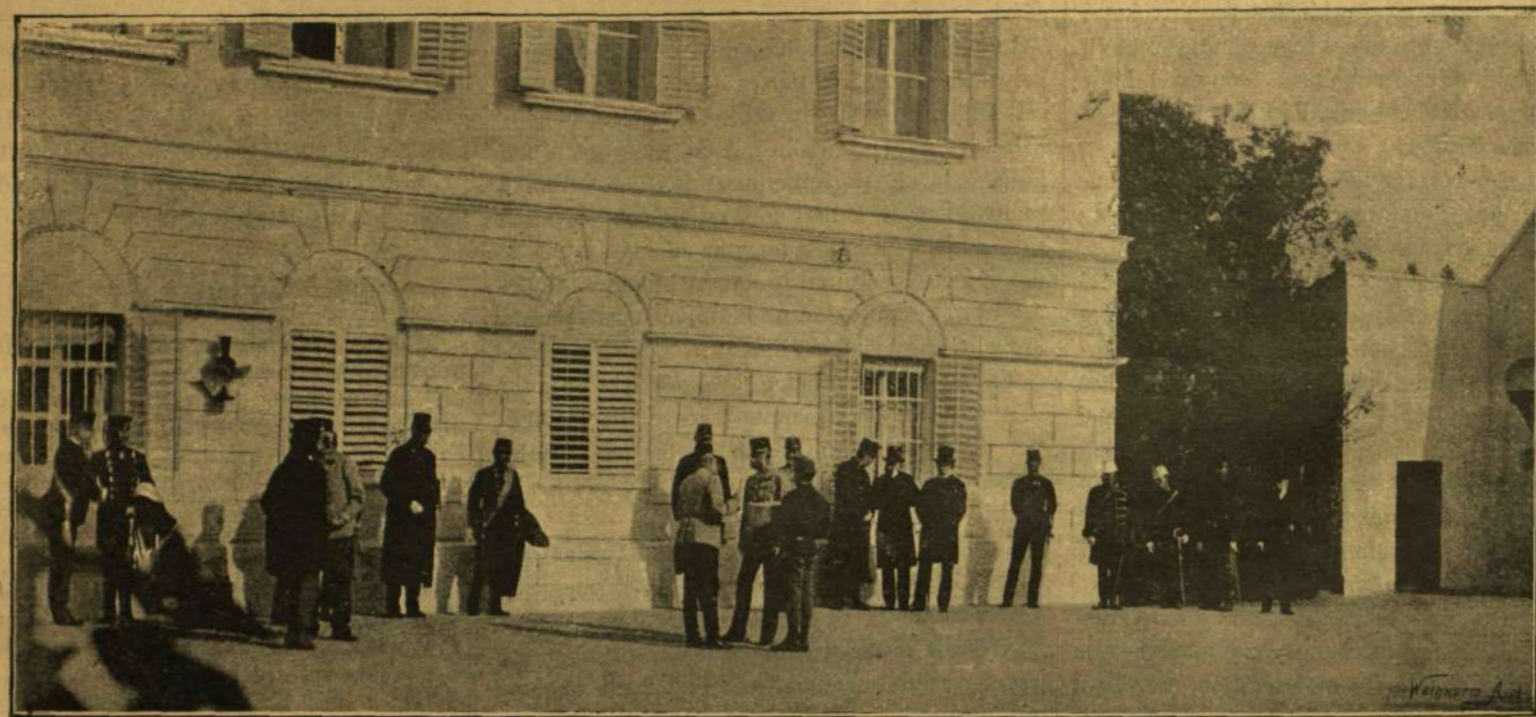
Az 1876-iki szerb-török háború idejében a widdini hadtestet vezé-nyelte s azzal a szerbek felett julius 18-án és augusztus 7-én Veliki Izvornál és Zajezárnál fényes di-
alant aratott. Már ez év novemberében musirrá léptették elő s mint ilyen állott az orosz török háború kitöré-sekor 1877-ben 35,000 ember élén Viddinnél. Ez év júliusában, mi-alatt az oroszok a Balkán felé nyo-multak, hírtelen megtámadta bal-szárnyukat, megszállotta Plevnát, s július 20-án győzelmesen verte vissza az oroszok támadását Schil-der-Schuldern alatt, s egy héttel később, július 27-én Lovacozt is bevére, Krudener és Sakhovszki orosz tábornokok egyesült támadá-sát állotta ki diadallal.

Ezek után állodását kitünően tudta megerősíteni s hatalmas erőddé változtatni; csapajni let-számát 60 ezerre egészítette ki, a mivel az oroszokat visszavonulás-ra kényszerítette mindaddig, míg

OSZMÁN PASA (1888.)
Az általa Thaly Kálmánnak adott fénykép után.

* E közlemény újabb adatait Thaly Kálmán adta át lapunk részére.

Dalmei
teremtő őrnagy.

Török-Tarai őrnagy,
fővezetőségi.

Bárák,
altörzsnagy.

Bárák,
altörzsnagy.

A király.

A postagalambok
főosztályának
vezetője.

Gróf Pászthy Pál,
főhadvezető.

Papp, kapitány,
főosztály.

Bárák,
altörzsnagy.

Görög,
altörzsnagy.

A POSTAGALAMBOK FÖLBOCSÁTÁSA. (I.)

Ausztriában és különösen Bécsben rendkívül nyugós szertartások terhétől megszabadult. Itthon, mi közöttünk mindig derült volt, oda át ünnepies, feszes. Itt a legnyájasabban beszélgetett mindenkivel, egyszerű embereket megszólított kegyesen, tréfásan, tudott minden apróságról, s azokról örömet váltott egy-egy szót, szívesen véve még ellentmondást is, sőt olykor maga idézett elő egy-egy kis vitát erről vagy amarról. Ma a király többé nem tréfál. Csak olyan leereszkedő és népet szerető mint azelőtt volt, de mosolyogni azóta nem látta senki. Haja, szakála is megöszült úgy, hogy most már egészen hófűhár. De erős akarata, jellemének acélszilárdsága diadalmaskodott azon az emésztő bűn, mely fiatalabb férfit is megörölt volna. Terméte most is olyan daliás, erős, szívós mint azelőtt volt, s azt a szeretetet is, a mit nem fordíthat többé fiára, mind népeinek áldozza. Ebben van ereje, ebben van vigasztalása.

Bámulatos, a mit a király ebbeli szeretetében dolgozni képes. A katonák, a kik részt vesznek a hadgyakorlaton, hozzá edzett fiatal emberek, s pihennek minden gyakorlat után, egyebet a fegyverforgatásnál nem is tesznek, és mégis némelyik teli szájjal emlegeti, hogy mennyit szenved a hazáért. A király a hadgyakorlatok után naponta még legalább nyolcz óra hosszát dolgozik, s a pihenést nem ösmeri más alakjában, mint alig néhány órányi alvásban. Még vaksötét volt Kisbérben, s nyugodott mindenki mély álomban, midőn reggeli négy órakor a király mindennap fölébredt, s egész hatig dolgozott államügyek elintézésén, hogy aztán kimenjen a hadgyakorlatokra, és hogy azok befejeztével ismét átengedje magát a népei jólétén örködő és mélyen megszorított atyai szívét vigasztaló munkának.

Kisbér különben maga is olyan látványosság, hol a legnagyobb mértékben laikus közönség is a legkellemesebben és leghasznosabban

eltölthet egy napot, s egy ilyen napot a király is részánt az ő annyira kevés idejéből Kisbér megösmérésére. Maga a városka, mintegy 2500 léleknyi lakosságával, természetesen sok látnivalót nem nyújt, s legnagyobb nevezetessége a temploma, melynek két lapos tetőjű tornya van, a mi Magyarországon ép oly nagy ritkaság, mint a minő sűrű éjszaki Franciaországban, a hol a párisi Notre-Dame tornya szolgáltatja hozzá a mintát. Annál nevezetesebb aztán maga a kastély, s a mellett egy takaros, indákkal egészen befuttatott kis istálló, mely lakóival együtt nem kevesebb mint egy millió forint értéket képvisel. Itt vannak ugyanis a híres törzsmének, s legnevezetesebb közöttük jelenleg a világhírű «Verneuil».

Csodálatos látvány volt a mint e méneket eléje vezették a királynak. A kisbéri ménes majdnem kizárólag angol telivér és angol félvér paripák termelésére szorított, s ménei ennek a

produkczióknak bámulatos eredményei. Jöttek egymásután, amint a király elé vitték őket: hatalmas táltosok mindenféle színekben. Már messziről lehetett hallani nyihogásukat, nyerítésüket, a mint közel jöttek. Főlagaskodtak, mint-ha a csillagokat akarnák leszedni: egyik gyönyörűbb mint a másik. Az a látvány, a mit így elővezetve nyujtanak, össze nem hasonlítható azzal, a mit rajtuk látni lehet, midőn versenyeken kiállanak. Versenyeken ezek a paripák, bármennyire meglásók is rajtuk a nemes vér, rendkívüli erő, törhetlen szívósság, nyurga nyakukkal, lelógó fejükkel, vézna lovassáikkal imponálhatnak ugyan, de szépségükkel nem gyönyörködtethetnek, de ilyenkor csupa tüzláng mindenik; fejt fenn hordja, karcsúsága, idomainak gömbölyűsége szabadon látszik, tüzes vérmérséklete zabolátlannul kitör, s a mint egy-egy huszár körül vezet, minden mozzanatában az ügetésének olyan, hogy szobornak volna mintául vehető. A király ösmerte mindeniket, s valamennyire tett olyan megjegyzéseket, melyek az ő bíráló szakösméretéről tettek fényes tanubizonytságot.

Az elővezetett mének közül legutolsónak maradt a legkiválóbb: a Verneuil. S a mint hozták, s a mint a lovar a porondjára bejött, azonnal látható volt rajta, hogy ő egyik legkülönb. A többi törzsmént egyszerű pányván hozta be egy-egy huszár, a ki ha neha föl is röpült a levegőbe, a mint a csödör nagy önértében főlagaskodva magával fölrántotta, csakhamar talpra állott ismét, s megbirt a maga lovával. Verneuil azonban nem pányván, s nem egy, de nehéz láncon és két ember hozta be olyan lassan és óvatosan, mint egy vadállatot. S a mig azokat egyszer körül ügetették is, s a szájukat szabadon hagyták, addig Verneuil nem merték körül vezetni, s a szájára olyan erős kosarat tettek, mint a vas, s teli tömték jófele zabbal, hogy méltó-

A postagalambok
osztályának
vezetője.

A király.

Bárák,
altörzsnagy.

Vilmos főhadvezető,
Bárák, őrnagy.

Gr. Sándor Gy.,
miniszter.

Dejacs őrnagy,
német atyák.

Görög, őrnagy.

Gr. Wollenszteln,
altörzsnagy.

A POSTAGALAMBOK FÖLBOCSÁTÁSA. (II.)

tassék neki addig jó étvágyal csemegézni, a mig bátorzkodnak őt egykissé megnézni. Csakis így lehetett bátran megmutatni azt a bősztült mént, mely olyan vadul viseli magát az istállójában, hogy szétrúzza a falat is, s ha véletlenül nincs a száján folyton a kosár, és nem tudja a bősztült kin kitölteni, képes a saját husából kiharapni egy-egy darabot, a mit már több ízben meg is tett.

A nevezetes kisbéri napok néhány mozzanatát képekben is bemutatjuk. Ellinger Ede ismert jeles fényképészünknek, kit e lapok szerkesztősége e célból küldött Kisbérre, meglehetősen nehéz feladata volt, minthogy a király megengedte ugyan a fölvetelt, de arra, hogy e miatt foglalkozásában megakadályoztassék a felség, természetesen gondolni se lehetett. Mindazáltal sikerült bemutatnunk néhány mozzanatot: azt, midőn a király Kisbérre megérkezett a kastélyhoz, midőn előhozták a ladában a postagalambot, melylyel Catty tábornok adott hirt Komárom várán át, midőn a galambot tényleg már elbocsátották, s midőn a király ép kijő a kastélyból, a kisbéri uradalom meglátására indulva

utközöketek két napon át. A hadgyakorlatokban jelentős számú honvéd-csapatok is vettek részt, s első sorban kell említenem, hogy honvédeink mindinkább méltókká válnak arra a büszkeségre, melylyel őket emlegetni szoktuk. Teljesen egyenlő értékűek a sorkatonasággal, ezt nemcsak lovasságuk, de gyalogságuk is bebizonyította. Az a sánccolás, a mit a második napon a Reicher védekező oldalán véghez vittek; a menetelés, mely alatt ép úgy nem dől ki közülök egy sem, mint a sorgyalogságból; a honvéd huszarak erélyes, gyors, hatalmas lovaglása, mind azt bizonyítja, hogy honvédségünk tisztjei nemcsak a magas katonai képzettség tudásával, de az igazi honfi szeretetével is képezik a legenyéséget. S ez nem lehet kicsinyítő közös hadseregünkre, sőt ellenkezőleg, mert ép ennek minőségében látja a honvéd-tisztikar azt a színvonalat, melyet elérnie kell, bárha egyszerűbb eszközökkel és aránylag sokkal rövidebb idő alatt.

Egyébként pedig mindhárom fegyvernem kitűnően viselte magát. A lovasság, bárha szerepe kicsi volt, mert a szűk tér, melyre a hadakozás szorított, kevés földeríteni valót fog-

Uvári eszmé-
őrmester.

A KIRÁLY KIINDULÁSA A KASTÉLYBÓL.

Gróf Sándor Gyula.

Bárák,
altörzsnagy.

Brunati,
olasz ezredes.

Székesyegédék.

A KIRÁLY KISBÉREN. — Ellinger Ede pillanatnyi fénykép-felvételai a «Vasárnapi Ujság» részére.

A KISBÉRI KASTÉLY.

A KIRÁLY KISBÉREN. — Ellinger Ede pillanatnyi fénykép-felvételai a «Vasárnapi Ujság» részére.

maga vetkőzött le. Barna kabát, fehér mellény, szürke nadrág, fehér harisnya volt rajta. Nyak-kendőjét is maga vetette le, letérve ingallérját. De a hóhérok újra meg akarták ragadni, hogy megkötözzék. «Mit akartok?» kérde élénken a király, visszatartva őket. «Meggötözni önt» — feleltek. «Engem megkötözni?» — kiáltott fel kifejezhetlen méltatlankodás hangján. «Nem; abba sohasem egyezem bele. Tegyenek, a mit akarnak, de megkötözni nem hagyom magamat, erről mondanak le!» Am a hóhérok erőszakhoz akartak folyamodni. A király ekkor néma könyörgéssel fordult gyóntatójához, mintegy tanácsát kérve ki, mire ez könnyek közt kérte, hogy ne ellenkezzék. «Sire, — mondá — ez újabb megaláztatásban is csak egygyel több hasonlóságot látok Felsőged és az Istenember

Santerre jelt ad a dobosoknak és siketítő dob-pérgés nyomja el a király végszavait. *Firmon* abbe még egyszer felkiált: «Szent Lajos fia, az örökkévalóság kapui tárva előtted» — s *XVI. Lajos* maga hajtja alá fejét a vérpadra. Alig hull le feje, a bakó felkapja s azon véresen kétszer meghordozza a vérpad körül. Ezer-nyi torokból hangzik fel: «Éljen a nemzet! Éljen a köztársaság!» Undok hiénái a kiontott embervérnek, a nép legaljasabb söpredeke felhatol a vérpadra, rongyos zsebkendőit beleáztatja a királyi vérbe, s szétkapdosva az áldozat ruháit pokoli orgiát ül a francia királyság halotti torán...

elfogták s mivel azzal mentette magát, hogy erős fogfájása volt, fogait hivatalosan húzták ki.

* Goethe mint istenség. Haiti szigetén két berlini utas egy óltárra állítva találta Goethe szobrát a többi bálványalakok között. Valahogy oda került a szobor, hogyan, arról nem tudtak adatot szerezni, s a haitiak elhelyezvén a többi bálványalak közé, azt is istenek közé számítják.

* Kiváló pecsétygüteménye van Berlinben a bibliographiai intézetnek. 19 quart kötetben 204 német hatóság, 107 város, 46 fejedelem, 4700 nemesi család jól konzervált pecsétje van, melyeken számos történelmi nevezetesség czimere is látható.

* Tell Vilnos emlékéét a svájciak még most is kegyelettel őrzik, habár a kritika kétségbe vonja Tellnek még létezését is. Nyilvános adakozás útján Altdorfban, a luczermi tó mellett, nagy emléket állítanak fel azon helyen, a hol — a monda szerint — a hős fia fejezől az almát lelötte.

BUCCANEER.

VERNEUIL.

CAMBUSCAN.

GRATITUDE.

A KISBÉRI MÉNESBŐL. — BLAAS FESTMÉNYESI UTÁN.

EGYVELEG

* A levelező-lapra felirható száak mennyisége tárgyában amerikai gyorsírók versenyt rendeztek, melynél a díjat Sylvanus Jones richmondi (virginiai) gyorsíró nyerte el, ki egy levelező lapra 36.784 szót tudott leírni.

* A legyező eredetét így beszélik a kínaiak. Egy hatalmas mandarin leánya, a szép Si, egy este a nagy kínai lámpa-ünnepen gyönyörködött, de anynyira megzavart, hogy kénytelen volt álarczát levenni képeről. Mivel azonban a profán tömegnek arczát nem volt szabad látnia a törvény szerint, az álarczot egészen arca előtt tartotta s ide-oda mozgatta. A jelenlévő hölgyek utánozni kezdték a merész újítást s tetszésben részesülvén, az álarcz helyét csakhamar a legyező foglalta el.

* A hatóságok bölcs intézkedéseit régebben kritizálni sem volt szabad. Regensburgban, midőn egy új törvényjavaslatot nyújtottak be, egy fiatal ember arczát elfintorította s fejét megrízta. Rögön

* A vasárnapi munkaszünetet Szent-Pétervárt is be akarják hozni egészen angol minta szerint, már eddig 1200 kereskedő egyezett meg, hogy üzletét vasárnapokon s ünnepnapokon állandóan zárva fogja tartani.

* A Bismarck muzeumot jövő év április 1-én a hírneves kancellár 75-ik születésnapján akarják megnyitni Berlinben. A muzeumban a mennyire lehetséges, összegyűjtik mindazokat a könyveket, lapokat, rajzokat stb. a hol Bismarckról van szó.

* A születések s a nap szakaszai. Különféle statisztikai felvételek összehasonlítása folytán kint, hogy a születések legnagyobb része éjjel 12—2 óra közt történik, azután fokozatosan apad s a legrikábbban délben 12—5 óra közt fordul elő, azontul pedig az arányszám ismét fokozatosan emelkedik. Mintegy 60 év óta különböző helyen észlelték ezt a szabályszerűséget, úgy hogy valószínűleg rendszeres állapotnak kell lennie, mely vagy a föld forgásával vagy biológiai okokkal van összeköttetésben.

A SZEGEDI RAKODÓ-PART.

Épen tíz esztendeje mult annak, hogy a magyar alföld legnagyobb városának elpusztulása fájdalmas érdeklődést keltett az egész művelt világon s a hol csak könyörületes szív dobog, mindenünnen feleje nyultak a segítő kezek. A törvényhozás országos érdekek mondta ki a város megmentését, a király kijelenté, hogy «Szeged szebb lesz, mint valaha volt.»

Ís minden erő megmozdult, hogy a király szava valósággá legyen. A ki a mai Szegedet látja, be fogja ismerni, hogy már azzá is lett. Szép kövezett utcák, tágas közterek, palotaszéri középületek, emeletes magánházak tervszerű szövevénye áll az egykori parasztváros alacsony vályogházikói, szemetes udvarai helyén, tarka boltkirakatok csillognak, a hol az előtt legföljebb szalma- vagy szénacsutakok jelzék a vendégfoga-

töbnyire kölesönpénzen építők közül sokan sordortattak, — az ország örült, és büszke volt rá, hogy a nagy Alföldön, a nyelvhatárhoz közel, ilyen szép és nagy városa van, mely a kultúr város minden kellékeivel fölruházva, oly fontos missziót van itt hivatva és most már képesítve is teljesíteni. Mindenki óhajtotta és remélte is, hogy az újalakulás kalamitásai is majd elenyésznek az idők folyamán s a nép szorgalma és az állam jóindulata támogatása meghozza a városnak a külső kerethez illő belső jólétet is.

Fájdalom, a fejlődésnek és boldogulásnak ezt a folyamatát sok minden gátolja, még a város helyi fekvéséből származó szerencsétlenségek is.

Igy mindenkit méltán megdöbenthetett az e hó első napjaiban érkezett jelentés, mely szerint a fönnebb említett szép rakodó-part mintegy száz méter hosszúságban bedől, illetőleg mintegy két méter mélységnyire besülyedt s hogy

A szakértők a part mentében több helyütt eszközölték furásokat, melyekből azt a meggyőződést merítették, hogy a rakpart csak az esetben lenne teljesen szilárd, ha oly mélységről kezdenék építeni, mint a tiszai hidók alapjai, és a hidoszlopokat, a melyek lehatolnak egészen a kemény talajig, a mi roppant költséget igényelne. Azért is nem építették a rakodópartot már eredetileg oly mélységből, mert az meghátrorszorozta volna az építési költségeket. Találtak azonban a szilárd talajon nyugvó vastag homok fölött egy meglehetősen vastagságú kék agyag-réteget, mely viszonylagos szilárdságot ígért bizonyos teher elviselésére. Erről az agyag-rétegről kezdték tehát a rakpartot alapozni. A kövezet azonban, melylyel a rakpartot bevonták, fölötté meggyá tette a teher s midőn a Tisza vize leaptat s megszünt ellennyomást gyakorolni a szilárd réteg alatti homokra: az meg-

MUNKÁLATOK A BEOMLOTT SZEGEDI RAKODÓ-PARTON. — PATÁKY LÁSZLÓ RAJZA.

dók, rüdon lógó palazkok a korcsmaházak helyét, csin, rend mindenfelé, a merre csak nézünk s még a nyugatról jövő idegen is civilizált városban érzi magát Szegeden.

Külső csinra nézve valóban alig van az országnak Szegedhez fogható provinciális városa. Még műemlékeknek, monumentális műépítményeknek sincs híjával. Ez utóbbiak között legjelentékenyebb a szép tiszai hid s mellette a Tisza jobb partján elvonuló rakpart.

E part egészen a budapesti Dunapart mintájára épült, szépen faragott kövekből, alantabb párkánynyal a Tiszán érkező hajó-árúk kirakására, fölül kirakodóval és korzó-szerű gyalogjáróval, mely mellett csinos vasrácsoszat vezet s valóban egészen modern külsőt kölcsönöz a város e részének.

Daczára a bajoknak, melyekkel egy árvíz által elpusztított s szebb alakban újra épült város ilyen nagymérvű átalakulásának a katasztrófát keresztül élt nemzedék életében együtt járni kellett, s daczára a nehéz helyzetnek, melybe a

egyebütt is veszedelmes süppedések előjelei mutatkoznak rajta.

A rakodó-part többé került két millió forintnál s mintegy hét esztendeig építkeztek rajta. Oly munka volt tehát, melynek évtizedekre, talán századokra kellett volna tartósságot ígérnie. S ime teljes elkészültének negyedik évében leroskad s maga alá temet minden hozzá kötött reményt.

Szerencse még, hogy az árvíz elleni biztosítás földadata nem vala e parthoz köve, a mely esetben a város biztonléte is oda temetkezett volna a romok alá. De a part, mint mondók, inkább csak az árúk kirakására volt szánva s inkább aethetikai, mint vizbiztonsági célnak szolgált. A rakodó-part bedülése tehát a város biztonlétét nem veszélyezteti.

De így is óriási a kár s nagy a beomlás fölött a megdöbbenés. A kormány azonnal szakértőket küldött a helyszínére, a kik a szerencsétlenség okait megvizsgálják s a kár helyreépítésére javaslatot tegyenek.

roppant s bekövetkezett a rakpart sülyedése. A szakértők által a földművelésügyi miniszterhez benyújtott jelentés azt javasolja, hogy a rakpart nem építendő fel régi alakjában, hanem lejtős partburkolattal, mely a Tisza medrében erős kőhányásokra fog támaszkodni s helyenkint lépcsőkkel lesz ellátva. Ily kőhányásokkal fogják megerősíteni a rakpartot egész hosszában, mivel a furásokból kiderült, hogy annak az egész vonalán olyan a talaj, mint ott, a hol süppedés történt s így hasonló süppedések másutt is várhatók, ha ily kőhányásokkal nem támogatják. A szakértő bizottság ezenfelül azt is javasolja, hogy a felső partfal az árvíz elleni védelem szempontjából a város egész mentén 60 centiméterrel fölemeltessék, minthogy a tavali árvízkor csak két centiméterrel volt magasabb a víz szintjénél. Mennyire fog a költség terjedni s ki fogja fedezni, — az még eldöntésre vár. A fő azonban, hogy a munka mielőbb meglegyen s a rakpart a további veszedelemtől megmentessék.

BARANGOLÁSOK A TÁTRAVIDÉKEN.

Tátrafűrés, 1889. szeptember.

Vakítón csillogó, világos, szűz hó a csúcsokon ... leuge szellőben bókoló, zöld fűrtős zablábok a sikon ... tél a magában, nyár a völgyben lenn ... ilyen a Tátravidék, mikor feledhetetlen napok és hetek után, szeptember elején, búcsút veszek tőle.

Vége a szezonnak! Úrülnek a villák! Nem hallatszük zene, nem tarkitják ríkító női ruhák a fenyvesek komor zöldjét, nem keltegeti vidám gyermekhang a sziklák vizhangját ... már csak «becsületből» van nyitva itt-ott a vendéglő, kávéház, levonult falvaiba a fuvaros, csak elvélve barangolja be a hegyeket-völgyeket néhány fáradhatatlan turista, vége a szezonnak!

Hej, pedig zajos, vig élet volt erre felé, még csak kevés nap előtt is! Egymást érte a sok yralog, lovas kirándulás ... a három Tátra-Fűrésden Vattay, Radics és Rácz Jani bandája versenyzett az elsőség pálmájáért (a többség Radicsnak itélte oda), bő sürrete volt vendéglőnek, vezetőknek, fuvarosnak, cselédnépnek, — előkelő közönség adott légyóttat egymásnak a Magas-Tátra vidékén, — boldog volt, a ki szobához juthatott és volt elég olyan is, a ki telepről telepre záradokolt, míg drága pénzen nyomorult turista-szobácskában hajhatta pihenőre gonderhelt fejt! De már vége!

A káprázatos napok utolsó, fényes fellobbanását Károly Lajos főherceg és neje, Mária Terézia főhercegnő látogatása képezte.

A napilapok bőven foglalkoztak az úti program egyes pontjaival. Nem akarok bővebben kiterjeszkedni a részletekre. Hiszen csak az «álomásnevek» változnak, a többi ugyanaz marad: eljénzés, szónoklat, bokréta, diszebed, szónoklat, körseta, indulás, szónoklat ... érkezés, szónoklat ... alig marad idő egy pillantást vetni a hajlongó küldöttek fölött a gyönyörü vidékre. ... nincs alkalom beszívni a balzsamos hegyi levegőt, mert már is felelni a köszönni kell ... nem lehet odaadni magát a «benyomásoknak», mert kocsiból ki, lóra, vagy kupéba föl kell szállni!

Károly Lajos főherceg mostani körútján változatos oázisnak tekinthette a tátrafűrésdi rövidke tartózkodást. Kedves rokonai körbe érkezett, levelezhette néhány órára az etquette fényes békóit, s elcsevegthette családi dolgokról.

Képzünk azon jelenetet ábrázolja, midőn Károly Lajos főherceg kezét szorít Klotild főhercegnő kezével, ki mögött Mária Dorothea és távolabb Margit főhercegnő siet a vendégek üdvözlésére. A másik oldalon Mária Terézia főhercegnő veszi át a fűrdővendégek bokréta-ját Mixa Teréz k. a kezéből, s mellette Holdházy apát áll Józsi és László főhercegekkel. A képen látható még gr. Sztáray Irma udvarhölgy (a lépcső alján), gr. Tisza Lajos és Szentiványi József (a főhercegnők mögött) és a nagy számmal összesereglett fűrdővendégek csoportja. ... De a pillanaty felvétel elárulja a kicsiny Klotild és Erzsébet főhercegnők kíváncsi érdeklődését is, kik a kiszögélő első emeleti erkélyszoba ablakán kandikálnak le a szép jelenetre.

Egy másik képünk a poprádi Husz-parkot tünteti föl, háttérben Felkával és a havas Tátra csúcsaival.

Ez a telep e napokban az által nyert érdekes-ségekben, hogy a főhercegi pár Béla-Barlangliget-ről visszatérve fényes udvari ebédet adott éttermeiben, melyhez a tátrafűrésdi «madorok» is hivatalosak voltak.

Ez alkalommal egy mulatságos tévedés adott beszédanyagot a hírszomjas közönségnek. A meghívottak frakkos csoportja, a fehérruhás üdvözlő leánykák didergő sora, az éljenezni vágyó nép tömege már órák óta leste az érkezés pillanatát a Husz-parknál ... de hiába! A fenséges pár ez alatt Salamon szép fogatán a hosszú úton megkeve, fáradtan, porosan egyenesen a poprádfelkai állomásra hajtottott és — egy ott álló vonat szalonkocsijába szállt.

A kik ezt látták, kárörömmel terjesztették a hírt, hogy felsültek a meghívottak, mert a főhercegi pár a Husz-parkot elkerülve, vonatra szállt és elutazott. Pedig családok! Mert a főherceg és neje nem föl, hanem megszálltak a kupében, a mennyiben ott átváltoztak, a Husz-parkba kocsiztak, s az igen derült hangulatú ebéd után a kupében meghaltak, hogy utjokat másnap kocsi folytasák Dobsinára.

De legtöbbször a legközelebbi szomszédságban szeretnek mulatozni. Törzsvendégek, beteltek

szépségű út! Egész hosszában nevető zöld rét, melyen végig kíséri az útast köveken bukda-csolva, kanyarogva, zsörtölődve, dudolgatva, virágokat locsolgatva, kacsanéppel enyelegve egy pajkos kis patak, — két oldalt süttőgő fenyves erdők, melyek csak egyszer nyitnak tágabb tért, hogy újra összeszoruljanak, mintegy magukhoz ölelni a keskeny völgyükben áthaladó utast.

Gyönyörü, istenáldotta vidék! Milyen boldog lehet az, a ki itt lakik! Gondoltam magamban, mikor először érintem e festői pontokat, s iryigen néztem a közelgő falu tornyá felé.

Oh de milyen családós!

Vernár falunál szomorúbb, szívet facsaróbb képet nem képzelhetek magamnak! Ott a derült kék ég boltja alatt, körülövezve pompás erdőségek által, mintegy megvédve rémes sziklafalak közt, félnégen szoron egymáshoz egy csoport faviskó ... sehoh kert, udvar, virág ... de még fa sem terjeszt árnyat, köles-nöz díszit, ad gyümölcsöt ezen a fában oly gazdag vidéken; kiéhezett, leaszott tót férfiak és asszonyok túlnézhet cipelnél mások szolgálatában, mások hasznára, — hálás pillantással emelik meg kalapjukat a Megváltó keresztje előtt, s megadással cipelik tovább a magukat ... felmésztelen gyermekek java követi az elrohogó kocsikat, s változatos módon postakürtöt utánzóva, cigánykereket hánnya, tánczra kerekedve, magyaráról köszöntve csikarja ki a könnyületességet.

Földi paradicsom e vidék, mely annyi nélkülözést rejt magába! És Vernár nem az egyetlen földhöz tapadt, nyomorult, szegény helység e vidéken e hazában!

Vége volt gondolatn, derült, pajzán hangulatmnak. E rém kísért a dobsinai jégbarlangba, ezen megfagyott világba, ha a szemkápráztató jégfüggöny előtt is az szomorú kérdés villant meg agyamban:

— Nem jobb lenne ilyen függőnyt gördíteni az egész föld köré, ha népei nem bírják (vagy nem akarják) megszüntetni embertársaik nyomorát? De hát mit tételődöm megoldhatatlan feladatokkal, mikor még az olyan egyszerű kérdés sem talál feleletet, hogy milyen hatalmas erő töltötte meg Magyarországot ezen nagyszerű jégvermért? Még csak tizenkilenc éve, hogy ismerik és már is bámulattal tölti el a világot. Nincs párja a földön, s ennyi jeget csak a sarkvidéken látni együtt!

Negyven méternyi magasságú az a jégtömeg, melyet fél óra alatt jártunk körül, s az idő példabeszédyszerű vasfoga nem árt neki, ellenkezőleg: évről-évre több jég képződik, fokozva gazdagságát mennyiségében, alakzatainak széles változatosságában, sajátosságában.

A nézők pedig török a fejüket, hogy mikor és hogyan támadhatott e sok megfagyott zuhatag, oltár, függöny, oszlop, orgona és kokoztatják a merész s képtelen fölteséseket. ...

Mennyivel könnyebb feladatuk van a béli cseppkőbarlangban. Ott már járt uton haladnak (2500 lépcsőfokon le s fel), megmagyarázhatják a szoborsarnok s egyéb érdekes látnivaló keletkezésének történetét.

Van is látogatója elég, különösen mióta a csodás barlangot méhébe fogadó hegy alján, árnya fenyvesek rejtékből kaczer nyaralók csoportja dugdossa tetőtű a napsugarak özöne felé, Barlangliget néven családok falai közé a közönséget.

Ez az életrevaló nyaralóhely kétségtelen szép jövővel bír. Szép a fekvése, jó a levegője, üde a vize, jöltevő a fűrdője, rengeteg a fenyvese, ki-elégítő a konyhája, sok a kirándulóhelye és évről-évre több az «apostola.» (Ezek között Ivánka Imre, gr. Csáky főispán, s Török budapesti főkapitány a leghatalmasabbak).

Barlangliget egy amerikai keletkező gyarmat benyomását tette rám. Mindenféle kalapácskopogás, fűrészciszogás, balta-csapás hangzik, mindenütt épületanyag hever, minden udonat új (az én szememnek szinte sőt új), bevégzettel, kezdetleges, — de mindenütt és mindenben pezsgő új élet bélyegevel.

A társasélet a kisebb és a fejlődő fűrdők stádiumát árulja el. Az egész fűrdőközönség egy család. Csupa ismerős jön ide, vagy itt mindenestre összejáratják és kedélyes csoportokban együtt rándul át Javorinába, Tátrafűrésdre, Stavnica-ra vagy Dobsinára.

De legtöbbször a legközelebbi szomszédságban szeretnek mulatozni. Törzsvendégek, beteltek

már a kilátásokkal, természeti csodákkal, turista becsavággal, — nyugodt vérrel, békés kedvvel élvezik a fenyőt, vizet, levegőt, s hogy mindhárom jobban essék, egy csendes sétalépésben elbolyognak Sarpancrere, vesznek egy élő libát, azt az erdőben leölik, megkoppasztják, nyársra huzzák, megsütik és isteni élvezettel elköltik.

Barlangligetnek csak egy a hátránya: hogy nincs kiemelkedő, szabad fekvése, erdőszélben lévén szorítva. No de hívei azt mondják, hogy annál több az erdeje és ők így szeretik. ...

És ez a földög. A sokféle izlésre számítva gombamódra teremnek is nyaraló telepek az egész Tátravidéken. Barlangliget közelében, hét kilométernyi kellemes sétától elérhető Matláraháza, hol Loisch birtokos kényelmes vendéglőt, fűrdőházat, és egy emeletes szép nyaralót építtetett, s olcsó szoba- és fűrdő-áraival és jó konyhájával már eddig is nagyszámú törzsközönséget biztosított magának.

Tátraháza, a Késmárkhoz alig egy órányira fekvő kolónia az idén szintén népes volt. Vendégei sok kirándulást tettek és egy szép sétautat lelkesült s zajos ünnepeléssel elvezettek a legtisztább fűrdővendég tiszteletére Irányi-útnak.

A Veszterféle Széplak (a tátrafűrés-csorbaitói út mentén) szintén szép fejlődésnek indul. Eddig csak egy díszes vendéglő állt, melyben egész nyáron át nem volt üres szoba, de már fölérült az új fűrdőház, tejesarnok és nyaraló a jövő évi vendégek befogadására.

A Poprád város tulajdonát képező Virágvölgy, a Dobsinára vezető úton, egyike a Tátravidék legkiesőbb pontjainak. Talán sehoh sincs e vidéken oly buja zöld fű, sehoh olyan erdősűrűség mint itt. Négy-öt nyaralója, vendéglője, fűrdőháza pedig sok kényelmet nyújt látogatóinak.

Említésre méltók még a nyaralótelepek közt a «parkok», melyekkel itt majd minden kisebb-nagyobb városka dicsekedhetik, s melyek minden tekintetben konkurrálhatnak egymással. A már nevezett poprádi Husz-park vetélytársai: a szépezzombati Gréb-park, a nagyszalóki Veszter-park és a felkai Krompecher-park.

Utóbbi az idén egy kis «író- és művész-kör» gyűjtött Felkára. Ott nyaralt ugyanis Schwarz Gyula hírneves tudósunk, ki demokráciájának második kötetéhez (a római demokrácia) itt írta sok polemikus éllel az előszót; továbbá Fái J. Béla, Gelléri Mór, Lukács Gyula, Gabányi Árpád színművész, stb.

Gánóc, Lubló, Lucsina fűrdők más igényekkel lépnek föl, s más kategóriába tartoznak, de a nyaralótelepek közt első helyen kellett volna említenem a Csorbaitat. «Liptómegye gyönyögt», a Tátravidék legfestőbb pontját.

Szentiványi József, e gyönyörü hely tulajdonosa, okos önzéssel nem enged át egy talpalatnyi területet sem a remek fekvésű tópartján nyaralóépítés céljára. Ezt magának tartja fenn, elégedjenek meg a turisták a futó gyönyörrel, mit itt találhatnak.

A csorbaitó már is szép számú nyaralói folyton népesek; én annyira szépnek találom e helyet, hogy nem időzném partján húzomassabb ideig, nehogy leoptasson valamit a mindennapiság és megszokás azon varázsból, melyet futólagos megtekintéskor a kedélyre gyakorol.

Egészen más, ha a három Tátra-Fűrésről van szó! Tátrafűrésden nem egy szép pont jó számításba, hanem a szép pontok garmadája. Tátra-Fűrésden nem csupán gyönyör, hanem gyönyörgűzér. Tátra-Fűrésden ne féljünk, hogy mindennapivá lesz, mert itt minden nap a természet más szépségének ünnepeit üljük. Tátra-Fűrésden a megszokás egyhangúsága lehetetlen, mert épen oly kevésé lehet egyhangú, mint a kedves drága otthon.

Három Tátra-Fűrés van s mindegyiknek rajongó lelkesülője légio... én lényeges különbséget nem találok a három közt. A természet pazar kézzel áldotta meg mind a háromat, s az embereknek nem sikerült ellensúlyozni e tékozlást. A szerencsétlen birtokviszonyok, a rosszul kötött bérleti szerződések, kapzsiság az egyik s konokság a másik oldalon sok akadályt gördítenek e páratlan hely fejlődésének útjába, de semmi emberi felszégesség sem tartóztathatja föl azt az áramlatot, mely Tátra-Fűrésnek világhírt biztosít.

Mind a három Tátra-Fűrésnek van egy-egy büszkesége. Új-Tátrafűrésd a sanatorium, hol télen-nyáron menedéket lelnek a betegek, Alsó-

Tátrafűrésd a vasláp- (moor) fűrdő, melynek épen annyi mamelukja, mint Tamási van, Ó-Tátrafűrésd pedig az, hogy Klotild főhercegnőknek itt van egyik otthona.

József főherceg fenséges neje nyolcz év előtt idözött itt először, s akkor annyira megnyerte tetszését Tátrafűrésd fekvése, levegője, hogy elhatározta nyaralót építenni. Alsó-Tátrafűrésden meglátta dr. Papp Samu csinos villáját, s azt mondta: a ki ezt építtette, fogja az enyémet is építenni.

Majunke, szépes-szombati születésű fiatal építész, ki alig verte le cipőbőrű a bécsi akadémiai port, volt a szerencsés, ki a főhercegnő bizalmával megístenek, s kinek benyújtott tervét változatlanul elfogadta. A minden tekintetben sikerült épület azóta a főhercegi család kedvenc nyaralóhelye, melyből a család fő csupán azért számúzi magát, mivel mint telivér alföldi, sehogy se bír a magas hegyvidéken két-három napnál tovább időzni.

Klotild főhercegnő és családja visszavonult, egyszerű élelet él, korán kel, sokat sétál, sok levelet ír és kap, sok francia, angol, német s magyar lapot olvas (nem hiszem, hogy legyen magyar ház, a hova annyi magyar lap járna) és ideje javát családjának szenteli.

Az idén még nem hallottam nagyobb hegyi kirándulásairól, de a múlt években sok érdekes partiet tett a Tarpatok felé, s a szalóki csúcsra; büszkén emlegeti is vezetője, Horvai Jakab, mely kegyes leereszkedéssel tüntette ki, s Józsi és László főhercegek mely zerge-könnyedséggel szökdéltek föl a meredek csúcsra.

Irügyek is társai Horvait. De nem ért érdemeltet e ritka kintetés, mert ő csakugyan első az első (Spitzkopf, Kirner, Hunnsdorfer, Breier, stb.) közt. Megbízható, józan, kiválóan értelmes, szerény, fáradhatatlan, s — a miben leginkább kimagaslak társai közül, — olyan vig és humoros ficzkó, hogy mókáival megrövidíti az utat és feledtet éhséget, szomjat, fáradtságot.

A Tátra lengyel oldalán épen olyan otthonos, mint ideát, a térképek minden pontját könyv nélkül ismeri (a hibákat kellelhetlenül kritikálja), tetszés szerint beszél bécsi, szépesi, cseh és berlini németiséggel, jól tud lengyelül és tótul, tökéletesen ért magyarul és nagyon restelli, hogy magyar neve daczára beszélni még nem tud magyarul. (E télen csak azért készült Budapestén szolgálata alá, mert elég naiv azt binni, hogy ott majd megtanul.)

Horvai Jakab új-lesznai (Neuwaldorf), mint minden tátrafűrésdi vezető, berkocsis, virágárús, szolga. Ez a kis falucska Alsó-Tátrafűrésd alján húzza a legtöbb hasznót a fűrdővendégek közt, de szorgalmával, becsületességével, takarékos-ságával meg is érdemli derék lakossága, hogy gyarapodjék.

Nem ők az okai, hogy dícséretes emberi tulajdonságaik közé a haszonlétes is befurakodott. Nem ők tolakodtak a pénzzsákok közé, azok gurultak hegyeikre. Ők odaadták (még pedig nem vonakodás nélkül) fenyveseik, bérceik, völgyek csendjét, bekéjét, költészetét és cserébe néhány rongyos bankóval kénytelenek hiú ábrándokat, teljesíthetetlen vágyakat, kapzsiságot befogadni egyszerű, tiszta lelkiükbe.

Talán nincs messze az az idő, hogy Budapestet nyáron át Tátrafűrésden kell keresni. Mi, városiak visszanyerjük itt életkedvünket, erőnk, lelkünk ifjúságát, s cserébe hagyjuk a nagy város szennyyét, porát, bűnét, bűját ... És még mi panasozljuk föl azt az egy pár forintot, a mit rádásul fizettünk?

Sokszor látok mosolyogni valamely újlesznai fuvarost, vagy gyopárt áruló anyókat. Pillantása irányát követve észre veszem, hogy valamely előkelő urat vagy hölgyet talál furesának. S jobban szemügyre véve az illetőt, csakugyan úgy találom, hogy nagyon sok mosolyogni való furcsaság van a mi fővárosi és vidéki alakjainkon.

Nevekkell és leírásokkal nem szolgálhatok. A kíváncsi olvasó nézze meg Csiky darabjait, megtalálja valamennyi alakot és bizonyosan mulatni fog rajtok, kivéve a magán.

Ezek a furesaságok pedig azért oly veszedelmesek, mert nincs ellenük orvososság. Gyógyíthatlanok ... de nem halálosak.

Az itteni fűrdőorvosok elég ügyesek a halálos betegségek kezelésében (az egész nyáron egy haláleset se fordult elő), de már ilyen halhatatlan bajok elől ők is kitérnek ... Dr. Szontagh Miklós és dr. Papp Samu zergékre vadászni (az igaz, hogy egész nyáron egyet se lőttek!), dr

Jármay László pedig csúcsokat mászni (az igaz, hogy egész nyáron egy csúcsot se volt). Dr. Jármayből senki sem nézné ki a vihar-s fáradságzott turistát. Vékony, majdnem beteges megjelenésű, szelid mosolyú, finom kezű, kis lábú szalonember, a kit a vizagói bálók parkettjén, fehér szegfűvel gomblyukában, szép tánczosmóvel a karján nagyon is elképzelhetek, de remegve gondolok a következményekre, ha arról beszél, hogy jövő évben fölmegy a késmárki csúcsra, épen azért, mivel ott még senki se volt.

Üres henczegésnek venném, bár a legszerényebb hangon mondta, ha hitelen tanuk nem bizonyítanak, hogy havasi bottal a kezében, s szőges durva hegyi cipőben is ember a talpán, s hogy a lomnici csúcsot már hatszor, a szalókin tizszerrel is többször és a rettegett gerlachfalvi, Tátra-, Kriván-csúcsot s a Középonon is volt már.

Igy csal a látszat! ... Egy előkelő állású alföldi úr említette a múlt hetekben, hogy a szalóki csúcsra készül. Végigpillantottam akateros arcvonásain, széles vállain, izmottól duzzadó karjain, markos kezeken, erős lábszáraiban s biztatólag mondtam:

— Ha kedvező időt válszat, sok élvezete lesz!

A kirándulás reggelén sűrű köd takarta el a csúcsokat, s apró cseppekben szitált az eső. Sajnáltam turistámat. Azonban délfelé — a

fölérkezés idején, — szétfoszlottak a párák, örömlükben harmatkönnyekek sirtak a fenyők, a nap mosolygott, az ég tiszta kék volt ... a legszebb idő, a minőt turista kívánhat.

Mindnyájan irigykedve néztünk a szalóki csúcsot imbolgyó piczike emberalakokra, s egész délután lestük visszaérkezésüket, hogy élvezzük ismerősünk áradozó, kérkedő, büszke elbeszélést.

Végre megérkezett, de nem úgy mint vártuk: a hódító önértetével, hanem megtörve, boszusan, szémbesen. Szidta a szalóki csúcsot, szidta a Kárpát-egyletet, szidta a turistákat ... (s szidott engem mint turistát, mint kárpátgyelvi tagot, mint hírlapíró, s mint rossz tanácsadót).

Perse az ilyen urak aszfalton szeretnének a lomnici csúcsra feljutni. De akkor hol maradna az érdem, a vetélkedés izgalma, a turista-poezis?

Hiszen a Kárpát-egylet, a mennyire körülményei engedik, így is dícséretes buzgalmat és áldozatkészéget tanusít. Tátrafűrésdről már kocsit vezet az erdőn át a csorbai tóhoz; még ugyan zökkenős, de folyton javítják; most dolgoznak a Barlangligetbe vezető kocsin, úgy hogy — talán már jövő évtől kezdve — nem fog kelleni Késmárknak kerülni. A tarpatki vízeséshez vezető út a Rainer-házig oly jó karban van, hogy sehoh sem találunk ennél különb hegyi ösvényt.

Azonban a legkellemesebb meglepetés ért mikor a Zöld-tóhoz mentem.

MÁRIA TERÉZIA A POZSONYI ORSZÁGGYÜLÉSÉN.

AZ ANTWERPENI ROBBANÁS ÁLTAL ÖSSZEROMBOLT HÁZAK.
Van Neck antwerpeni fényképész felvételei után.

Még Tátrafüreden is a legtöbben azt hitték, hogy a Fehérvíz mentén igen faszító, rossz út vezet a Zöld-tóhoz. Lebeszéltek, hagyják föl a kirándulással, melyre csak nagyon ritkán vállalkozik valaki. De én a turista önfelújításával nekimentem és a Barlangligetbe vezető turista útról letérve, azon vettem észre magamat, hogy egy még sokkal simább s kényelmesebb ösvényen vagyok, melynek az a nagy előnye is van, hogy a kisebb-nagyobb esésekben lerohanó Fehérvíz festői változatosságát kölcsönöz a négy óráig tartó bandukolásnak.

Szinte nagyon is jó, nagyon is sima ez az út. Vártam a meredélyeket, szakadékokat, az utat elzáró sziklatömböket, a kapaszkodókat és a cipőt rontó törmelékeket... de sehol semmi és majdnem minden fáradság és megerőltetés nélkül, majdnem ingyen jutottam a legmegragadóbb pontok egyikéhez, a Zöld-tóhoz.

Egy félkört képező meredek csúcsok által képezett sziklavölgy ölében nyugszik ez a smaragd zöld víz, mely kicsi a tó névre, melynek nincsenek hullámai, nincsenek szelvényei, nincsenek örvényei, de van szelíd költészete és tiszta tükrében készségesen visszatükrözi a Lomnicz északi darabontját, a hófódté kármáki, Zöld-, Fehér-, Veres-, Fekete-tó csücsökét és a rémes Rubin-toronyt, mely oly meredeken ágaskodik ég felé, hogy még eddig nem akadát Téry, Déchy vagy Jarmay, a ki megmásztta volna.

E Rubin-toronyról a legbájosabb szepesi regék egyikét mondta el vezetőm pihenésközben és talán kapok engedélyt a szerkesztő úrtól, hogy majd egyszer más regetársaival együtt megismeressem a türelmes olvasóval.

Rám nagy benyomást gyakorolt, különösen a színhelyen hallgatva, hol a szereplő «torony» és «tó» némasága igazat látszik adni a mesélő szavainak.

Az elbeszélés végeztével sokáig ültünk szótlanul egymás mellett. Magasan a fejünk fölött sas kóválygott az úrban, az éjszakai darabontról zuhatagot képezve, több ágban rohant le a hóvíz... más nem zavarta e mesés táj csendjét.

Kár, hogy oly kevesen látogatják e szép helyet!... Különösen azoknak figyelmébe ajánlom, kik nagyobb kockázatás és fáradság nélkül szeretnének a törpefenyő és örökhő birodalmába hatolni.

Persze ez nem azoknak szól, kiknek «netovábbja» a Tátrafüred közvetlen közelében levő *Castor és Pollux* forrás, s kiknek már a negyed órát igénybe vevő *Károly-nyughely* is faszító hegymászás. Ezen tiszteletreméltó hölgyek és urak részére ajánlható a *Szép kilátás*, mely nevének teljesen megfelel, s hol a mellett Fogarassy né «ő nagysága» gondoskodásából a gyomor is kielégítést lel.

Vagy pedig haladjanak a Petőfi-háznál lefelé kanyargó ösvényen, hol a savanyúvíz-forrástól kezdve a Mizantrop-padig találnak elég stációt a pihenésre vagy a visszafordulásra.

De ha már arra felé indultak, úgy el ne mulasztják az *Oltványi-forrást* fölkeresni, melynek Hit, Remény, Szeretet csövei ugyan szomorú illusztrációi e három magasztos érzelmemnek, de a szomszédságában álló *Mária-ozslop* (szintén az érdemes Oltványi szegedi apát úr alapítványa) számtalan erika-koszorú annál örven-

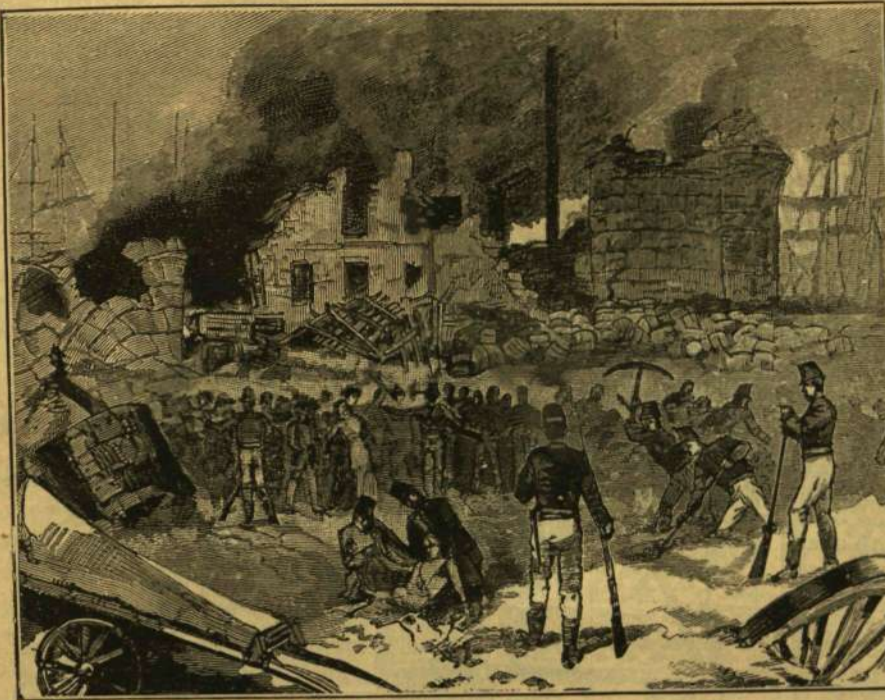
detesebb tanúságot tesznek arról, mennyire terjed a Mária-kultusz, még a zsidóhölgyek körében is.

A mindenféle hangoztatott vallástalanság vadját Tátrafüred közönsége csafolja meg legszívesebben. *Új-Tátrafüreden* a fürdővendégek adakozásából épült szép protestáns templom. Minden istentisztelet alkalmával zsufova van ajtoskodókkal; * *O-Tátrafüreden* pedig a régi kőkápolna már évek előtt szűknek bizonyult a hívők befogadására és Császkai szepesi püspök sietett is e bajon segíteni, s felszólította Majunke építést egy templomterv benyújtására.

Majunke örömmel felelt meg e felhívásnak és benyújtá tervét, melyet az áldozatkész főpap némi módosításokkal el is fogadott; a múlt év május havában kezdtek az építéshez és néhány hó múlva, Szent István napján maga Császkai püspök mondta benne az első szentmisét.

Az új templom a főhercegi lak közelében áll, s teljesen fából készült. Stille nézve némi-

* Az új-tátrafüredi templom egyesek adományából épült föl. 1879 nyarán bocsátatták ki az első felhívás, hogy e czélra adományok gyűjtessenek, s néhány év alatt gyűlt össze akkora összeg, miből az egyszerű, de izléses kis templomot föl lehetett építeni. 1884-ben tető alá került, s 1887. július 27-én felszenteltetett Czékus püspök által. A templom két protestáns felekezeté, egy a reformátusok, mint az evangélikusok tartanak benne isteni tiszteletet a nyári időny alatt. A fürdőtulajnos, dr. Szontagh Miklós szabad lakást és gyógykezelést ajánlott föl az erre vállalkozó prot. lelkészeknek.

AZ ANTWERPENI KATASZTRÓFA. — A HOLTTESTEK ELSZÁLLÍTÁSA.

esaládjával és az épület homlokán levő farózsáról «Rózsá»-nak nevezte el; a «Hungária» fölött a múlt évben épült a «Bókai-ház»; a «Petőfi-ház» mögött a hiytalnokok nem épen díszes új lakóháza szerénykedik és még ez idén építik föl az augusztusban leégett kávéházat, mely a jelenlegi alakjában különben sem felelt meg egy világfürdő igényeinek és nagyon kívánatos, hogy díszes, tágas, kényelmes «Kursalon»-nak adjon helyet.

Sajátságosan különbözik a három Tátrafüred a nyaralók elnevezésében!

O-Tátrafüreden túlnyomó az allegorikus és mythologiai név, mint: *Adria, Hygiea, Hungária, Tündérlak, Tengerszem, Gondfűz* stb.

Csak gróf Tisza Lajos elegans nyaralója különbözteti meg magát, nem hiába, hogy már egészen *Új-Tátrafüredre* hajlik át, hol a virágnevek — *Erika, Nefelejts, Gyopár*, stb. — divatosak. (A tulajdonos nyaralója csak Szontagh-villa néven ismeretes és ez idén megkésztéreződött, hogy az új háziasszony kényelmes otthonra találjon.)

Alsó-Tátrafüred ellenben a kárpáti állatok neveit szereti; van is *Sas, Zerge, Mókus, Fajd, Gerlicze* nevű villája, — de van *Gólya-villa* is, hova leginkább fiatal házások szállnak meg.

Gr. Zichy Géza és Migazzi Vilmos új nyaralói még eddig nem kaptak nevet és kérdés, a jövőben épülő villák kaphak-e szintén állatnevet, mert mindenki irtózik a medve, szarvas vagy mormota névtől.

Az utóbbi név különben nem sokára ráillik valamennyire. Máris sorban csukogatják ablak-szemeiket, máris nagy részükben elhallgatott minden nesz, hang, szó, s még néhány nap és hosszú, mély, téli mormota-álomba merülnek.

Csendes szenderegést, vihar nélküli, hosszú nyugodalmat kívánok... a jövő nyárig, a vídám viszontlátásig!...

Kürthy Emil.

MÁRIA TERÉZIA A POZSONYI ORSZÁGGYŰLÉSEN.

Melyik magyar ember ne ismerné azt a híres jelenetet, midőn a fiatal Mária Terézia királynő, ellenségei által szorongatva, 1741-ben szept. 21-én a pozsonyi országgyűlésen megjelent, karján kis fiával, a későbbi József császárral s midőn a lelkes magyarok kardjukat kirántva egyhangulag kiáltották azt a történelmi nevezetességűvé vált szót: «*Miriamur pro rege nostro Maria Teresia*» (haljunk meg királyunkért, Mária Teréziáért). Ezt a ritka történelmi érdeklélő jelenetet vette tárgyul *Pott J. Laslett* angol festő, kinek itt bemutatott nagy történelmi képe a londoni művészeti akadémia ez évi kiállításán volt először közszemlére kitéve. A művész, ki Angliában jó hírnévnek örvend, ezen a képen is bemutatja ügyességét, sőt történelmi tájékozottságát is, mivel, mint láthatjuk, még a magyar nemeselek öltözeteit is nagyobbára hiven tükrözteti vissza.

kikötő mellett s e gyár ellen régebben sok panasz merült fel, s kitűnt, hogy a hatóság nem is engedte meg, hogy a veszélyes gyárat ily helyen állítsák fel, a hajózás és kereskedelem központján, de Belgiumban, hol mindent pártiszempontok itélnek meg, a kormány megsemmisítette a városi tanács határozatát. Corvillain a gyár alapításakor Hirsch báróval szövetkezve Spanyolországban 50 millió kislejtezett katonai töltenyt vásárolt meg s ebben a gyárban ezekből a töltenyekből kellett a még használhatókat s az egyes részeket kiválasztani. A szomszéd petroleumraktárak tulajdonosa, Rieth, egyenes írásbeli tiltakozást adott be ily veszélyes munka ellen s a városi főmérnök, Roysers, szintén kárhözta az, de Corvillain keresztülvitte akaratát. Csak hogy olcsóság miatt nem kitanult munkásokat, hanem piacszől szedett nőket és gyermekeket alkalmazott a töltenyek szétszedésénél s így nagyon valószínű, akár ő folyvást tagadja, hogy a szerencsétlenség oka épen ebben a gondatlanságban rejlett. A munkások közül azonban nem menekült meg senki, ki a szerencsétlenség okáról némi felvilágosítást volna képes adni. Corvillain kinyilatkozta, hogy a szerencsétlenség oka nem lehetett magában a gyárban, hol minden elővigyázati intézkedést megtettek, hanem kívülről jött. Ma igen nehéz az okot megtalálni, különben is ez a szerencsétlenséget alig enyhítheti.

A robbanás hatása alatt összerombolt épületekről is bemutatunk egy pár képet, melyek Van Neck antwerpeni fényképész felvételei után készültek. Az összerombolt épületek, a fedeltőltek csodálatos módon megfosztott házak, az utcákon heverő romhalmazok minden élő szónál hangosabban beszélnek a katasztrófa rettenetességéről.

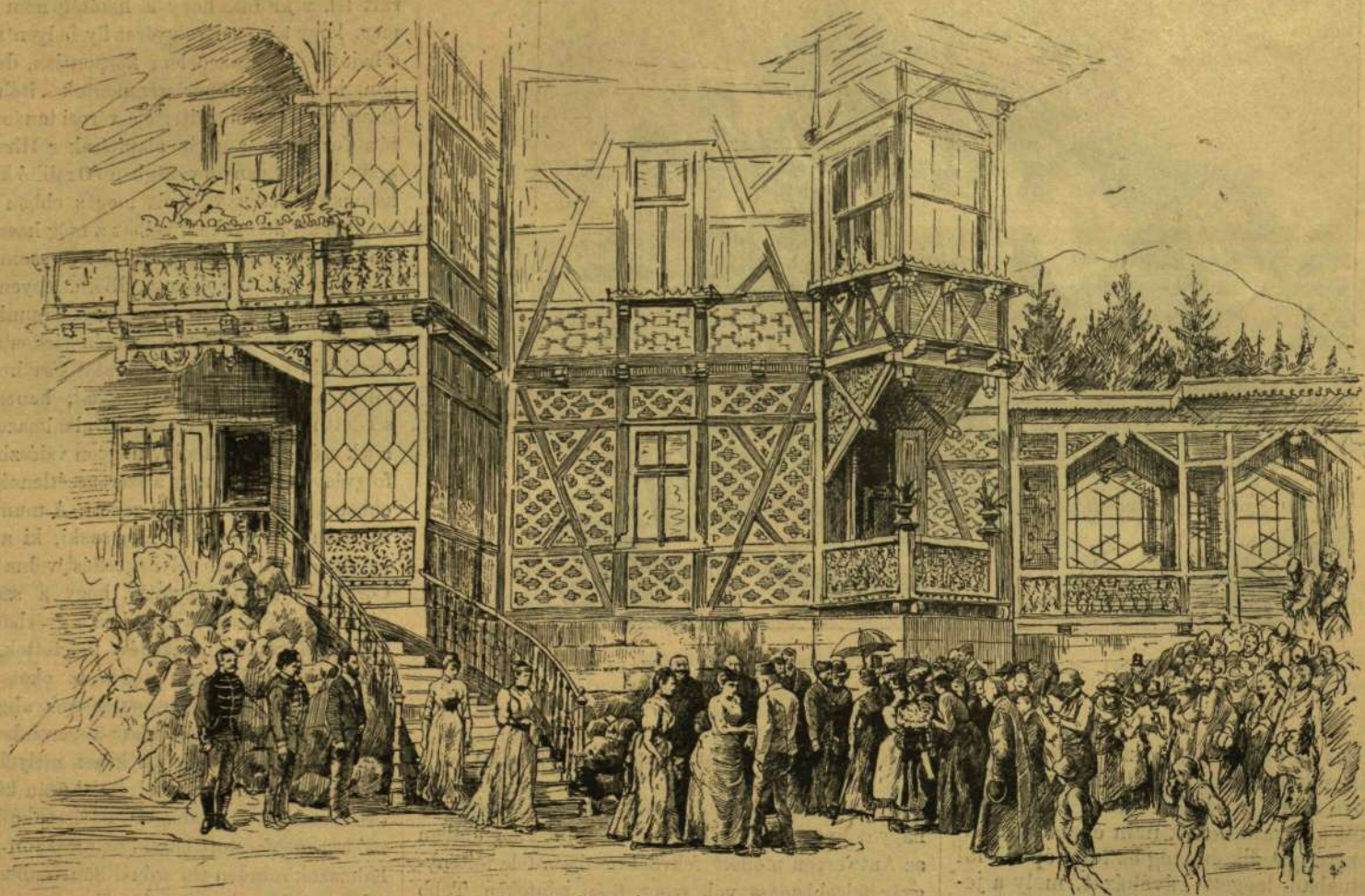
KÜLÖNFÉLÉK.

1851-ben, az adonyi Dunaszigetben, gróf Zichy János vadászta egy sólymot lőtt. Közélebbi megtekintés után észrevette, hogy a madár ballába finom szíjjal körül van tekerve. Lebontja a szíjját, irást lát rajta ismeretlen betűkkel. Fölviszi a sólymot és az irást Pestre, Petényi Salamonhoz, a nemzeti múzeumban az állattisztály akkori öröke, — kitől ez esetet hallottam, s ki többek közt a vadászt is fölkeré a nemzeti múzeum számára érdekes madárpéldányok beküldésére. Petényi sem bírván a látszólag arab betűknek sem olvasását, sem értelmét megfejteni, az iratos szíjjat fölküldötte Bécsbe Hammer-Purgstallnak, a keleti nyelvek cs. udvari tolmácsának. Ő a persa irást így fejté meg: «Ez a sólymot ötven évig szolgálta a persa sahot: most szabadon bocsátatik.» Mikor kerülhetett el a persa sahad udvarából e sólyom? Tán valamelyik ottani öreg sólymár mondatná meg. — Raff György «Természet-Historiájá»-ban írja, hogy 1660-ban XIV. Lajos francia király fontainebleau vadászatánál egy sólyom elröpült, melyet aztán harmadnap Malta szigetén, 240 mérföld távolban fogtak meg. Érdekes lett volna, — ha korábban eszünkbe jut vala, — a sólyomesetet a közelebb Budapestben mulatott Naszr-eddin sáhnak elmondani.

1842-ben Nyitra városában megfordulván, meghallottam, hogy az ottani czukrárszónál egy vadleány van, kit egy medve nevelt volna föl. Elmegyek a czukrárszónba, kérem az asszonyt: mutassa meg nekem az ő vad leányát. Az asszony kiált: «Ida!» Előzammog a konyhából egy mintegy három láb magas, borzas fejú zömök szörny, kire ráillett volna Petőfinek még akkor meg nem irt ama verse: «Borzas feje beillene repeszepetrencének, és melléje szörnyü képe madárjesztőnek.» — «Miért vesztegeti ezt a szép nővevet erre a csufszágra?» kérdém az asszonyt. «Ha nincs is rajta egyéb szépség — ugymond — legalább a neve legyen az.» Azután elbeszélte, hogy hét év előtt, mióta a leányt magához fogadta, hirtelen a városban falusi fuvarosok és fatolvajoktól, hogy az erdőben egy mezten leányt láttak egy medve társaságában, a mint együtt táncoltak. Puskások kimentek a megjelölt helyre. A medvére ráakadtak, lelőtték. A leány ráborult a holttestre és zokogott fölötte. A vadászok pedig megfogták a leányt, ki rugott, karmolt, harapott, — összekötözték kezét, lábát, úgy hozták a vármegye házára. Három nap nem akart emni, de aztán az éhség rákényszerítette.

AZ ANTWERPENI KATASZTRÓFA: A PETROLEUM EGÉSE A ROBBANÁS UTÁN VALÓ ÉJJELE.

KÁROLY LAJOS FŐHERCEG ÉS NEJE, MÁRIA TERÉZIA FŐHERCEGŐNŐ FOGADTATÁSA SZEPT. 3-ÁN A TÁTRAFÜREDI FŐHERCEGEI VILLÁNÁL. Ifjabb Divald K. pillanatnyi fényképe után.

Az emberek látására, kik sereggestül jöttek meg nézni e szokatlan látványt, némileg megszelídült, de azután is sok vadság maradt benne; a beszédet megérti, de maga csak egyes szokat bőfent. A konyhában vizet hordani, edényt mosogatni használják; de sok edényt tör. Tíz év múlva, 1853-ban, olvastuk a lapokban, hogy ez a vad leány a nyitrai kórházban, mintegy 30 éves korában meghalt, s agonizálva ágyából kiugrott, s úgy tánczolt, mint évek előtt a medvével látták.

Ujabb vélemény 'Máramaros' helynév eredetéről.

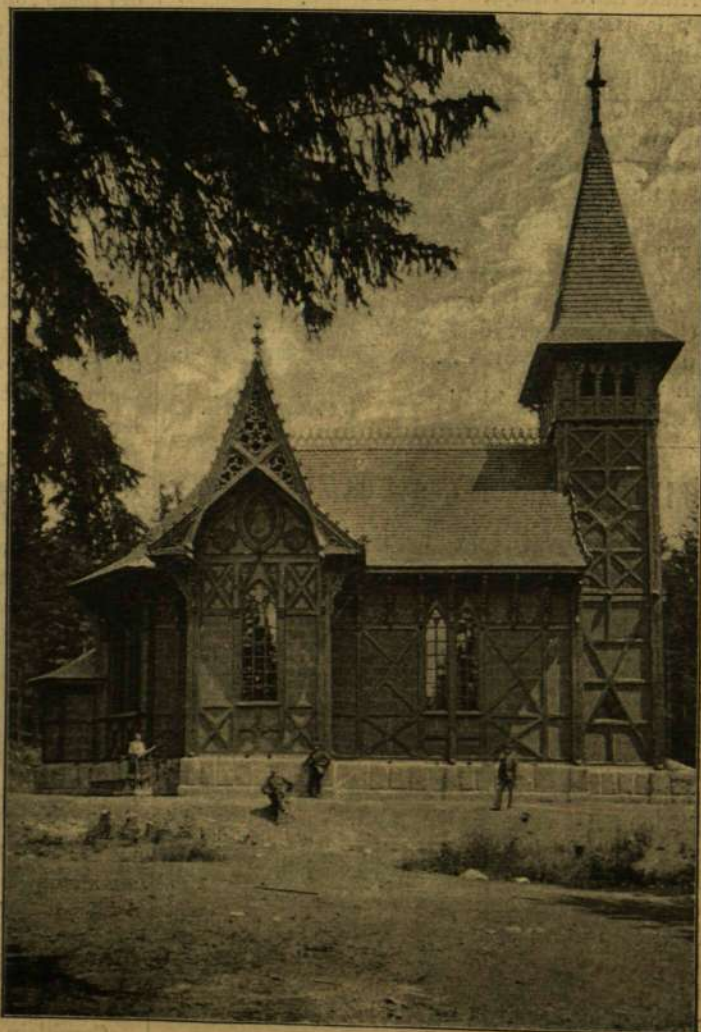
téről. Már Herodot említi, hogy a Mara folyó az agathirzek aranytermő földén ered. Nem néztek-e az agathirzek, dákok a Tiszát nagyobb — (máre — major) a Marost kisebb Marosnak? Az oláh a melléknevet mint jelzőt hátul teszi ugyan — pl. Maros la mare. A Szatmár helynevet az oláh a satu mare — nagy teleptől, más meg személynévtől származtatja. A Maros régi folyó név alkalmasint magyar személynévtől is használtatott, mely átment a Duna-, Sió-, Maros- és Marosfalva, meg Marad helynevekbe.

L. Napoleon azt mondta: ez a szó: 'impossible' (lehetetlen) nem francia szó. 1842-ben, midőn Napoleon Lajost, a későbbi III. Napoleont, boulognei merényletéért a pairek kamarája Ham várában föltendő örökös fogságra ítélte, s az őt fogságba kísérő tiszt sajnálkozott a hercegen, hogy örök tétlenségre van kárhoztatva, még a fogoly vigasztalta őt: 'Tudja ön, mi Franciaországban az 'örök'? Pár év, aztán újabb változás'. Ugy is lett. 1846-ban a herceg örökös fogságából megszökött, két év múlva, Lajos Fülöp király bukása után, a köztársaságnak elnöke,

AZ ÚJ-TÁTRAFÜREDI PROTESTÁNS TEMPLOM.

Divald K. fényképe után.

A TÁTRAFÜREDI KATH. TEMPLOM.

majd császára lőn. — Boulangert is a 'lehetetlen' és az 'örök' szók eme napoleoni értelmezése biztatja.

Horatius írja: a paraszt várja, míg a patak vize lefolyik; de az folyton folyik az örök évek végeig. — Bizony pedig nálunk akárhány hegyi patak van, mely nyárra kiszárad, a rajta álló malom szünetel. Még az oly nagy pataknak is, minő a Zagya, annyival inkább a beleömlő Galgának, Tápionak nyaranta Szolnoknál üres a medre.

HÖKE LAJOS.

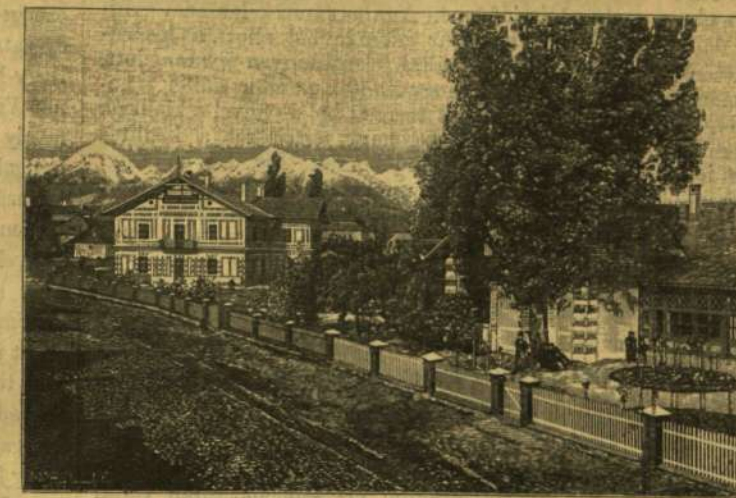
IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Uj regények. Az Athenaeum-társaság kiadásában egyszerre két eredeti regény hagyta el a sajtót. Az egyik 'Szabály ellen', egy kötet, Beniczky Bajza Lenkétől (ára 1 frt 20 kr), a másik 'A vadonban', két kötet, írta Csengey Gusztáv (ára 2 frt). Mindkettőt bizalommal veheti kezébe a közönség, melynek — sajnos — ugy is kevés alkalmá van eredeti regényekbe válogatni.

'Szabály ellen', Beniczky Bajza Lenke regénye mindenek fölött bírja e termékeny író jó elbeszélő tonusát, s a cselekményben az érdeket ébresztő fordulatokat. Höse egy könnyű véru, kalandokat szerető orosz herceg, ki jegyet váltott külföldön egy magyar főúri család leányával. Hanem mikor Magyarországra jön, itt mást szeret meg, menyasszonya bátyjának jegyesét. Az ő menyasszonya aztán öngyilkos lesz. Ennek bátyja pedig a herceggel párba jut, de megsebesül. Sebesült állapotában közeledik ismét hozzá menyasszonya, kit a herceg körül hálózott. A szerelmek boldogok lesznek, a herceg pedig visszamegy a nagyvilágba, folytatni kalandjait.

'A vadonban', Csengey Gusztáv regénye először egyik napi lap tárczájában jelent meg. A szerző már egy korábbi kisebb regényében, a mese jó bonyolításával keltett figyelmet. 'A vadonban' is tarka romantikus történet, a negyvenes évekből, a szabadságharcból, az emigránsok életéből hazafias és nemzeti színezettel, élénk stílusban írva. A két fő alak Zarándi Szabolcs és Dormay Margit, kik sok hányatás után végre Amerika vadonjában találják meg a boldogságot.

A ki szívét a homlokán hordja. Jókai Mór korosus költőnk ily című regényét a szerző belegegyezésével németre fordította Rotter Lajos budapesti hírlapíró. A jó német fordítás Bécsben 'Das tote Herz' czim alatt Breitensteinnál isinos kötetben je-

A FELKAI TURISTA-TELEP.

lent meg s bizonyára a német közönség közt is sok olvasója akad a mondaserű arab tárgyú regénynek.

Anjuta czime a Singer és Wolfner czég kiadásában megjelenő 'Egyetemes regénytár' legújabb regényének. Két kötetet foglal el s Letner P. orosz író műve, oroszból pedig Sasvári Armin fordította. A jellemfestés, a nyelvezet, az életnek általában és különösen az orosz nép- és főrang életnek ecsetelése és az ügyes bonyolító kéz, melylyel szerző a mese-szöveget egyes szálait vezeti, vonzó művet és jó író ismertetnek meg a magyar közönséggel. E két kötettel az 'Egyetemes regénytár' negyedik évfolyamát fejezte be. A két kötet ára, piros vászon kötésben, 1 frt.

Hódított föld a czime egy kötetnek, melynek szerzője Edényi. Buda és Pest őstörténetéből ad novellisztikus képeket, Aquincumról, Buda haláláról, a magyarok bejövételéről, Szent István haláláról. A toll elég gyakorlott. Aigner Lajos kiadása s ára 1 frt.

A Hadtörténelmi közleményekből, a tud. akadémia hadtörténelmi bizottságának folyóiratából, a szeptemberi füzet gazdag tartalommal hagyta el a sajtót. Fraknói Vilmos behatón és önálló kutatások alapján ismerteti a várnai csata előzményeit. Kiss Lajos megkezdi 'Nándorfehérvár bukása 1521-ben' című pályanyertes dolgozatának közlését. Kápolnai István a mohácsi hadjáratról szóló fejtegetéseit fejezi be; Komáromy András folytatja a XVI. századból Thelekessy Imrével foglalkozó közleményét, Gömör Gusztáv pedig az 1809-iki magyar nemesi fölkelésről a bécsi hadi levéltár adatai felhasználásával irt ismertestét fejezi be. A kisebb közlemények közt van a mohácsi csatáról egykoru levél is, melyet Csehországból irt valaki németül Santa Clara

kolostor fejedelemszonyához. A füzet közli még Szulejman szultán arczképét, Szabács várának XV. századi képét, Nándorfehérvár 1521-iki ostromát, mindeniket régi metszvények után. A kötet ára 1 frt 25 kr.

A reformáció bajnokai című arczkép-gyűjteményre nyit előfizetést Feer Zsigmond Debreczenből. Régi rézmetszetek új kiadása lesz ez, melyek Luther és Melancthon kartársainak, Dürernek, Kranachnak és más híres festőknék művei után készültek.

A gyűjtemény 12 darab ódonszerű 29—31 centimeter nagyságu (folio alaku) fénynyomatu képből fog állani, a következők arczképeivel s életrajzával: Luther Márton, Zwingli Ulrik, Melancthon Fülöp, Wilkeff János, Huss János, Calvin János, Renschlin, III. (böles) Fridrik, Luther János és Luther Margit (Luther szülei), Bora Katalin (neje), Hutten Ulrik és Reichlin, A munka Divald Károly műintézetében készül s október hó folyamán fog megjelenni. Előfizetési ára 5 frt, mely összegre a kiadó László Albert könyvkereskedő címűre Debreczenbe küldendő.

Előfizetések. Kooß Ferencz, Brassó megye tanfelügyelője, 'Eletem és emlékeim' című két kötetre nyit megrendelést 3 frtjával. Foglalkozik a szabadságharczal, a romániai magyarság életével, a székiy kívándorlással stb. A megrendelések szerzőhöz Brassóba intézendők. Arczképét és a bukaresti új. ref. templom rajzát melléki a kötetekhez. A tiszta jövedelem fele az E. M. K. E. által Brassó város bologárszégi külvárosában alapított kisedővóra van szánva. — A 'Türényhatósági naptár' 1890-re is kiadja dr. Toldy László, Budapest főváros levéltárnoka. Az új folyam nemcsak Budapest, hanem a megyék, városok, nagyobb községek czimtarát is közli s előfizetési ára 50 kr. — 'Tépet felhők' című verses kötetre hirdet előfizetést Soós Lajos Balaton-Kenesérről, 1 frtjával, vagy díszpéldányra 2 frttal. — 'Kis természettani muzeum' czimén Széki Ákos olyan műre adott ki előfizetési felhívást, melyben útmutatások lesznek természettani kísérletekhez való készülékek előállítására, velök végrehajtandó kísérletekhez. A szerző tanároknak, tanítóknak és a nép számára ajánlja füzetekjét, melyet 30 krért lehet nála megrendelni a tolnamegyei Gyönkön.

Magyar közmondások könyve című terjedelmes munkán dolgozik Sirisaka Andor pécsi tanító, ki 'A babonáról' szóló népkönyvet írta. Eddig körülbelül 7000 válogatott magyar közmondást és példabeszédet gyűjtött össze, betűrendben csoportosítva és rövid magyarázatokkal kísérve. Hogy műve lehetőleg az összes közmondásokat magában foglalja, az ország több vidékéről gyűjtött össze eddig ismeretlen közmondásokat, felhasználta a már kiadott gyűjteményeket sat. A mű kéziratát egy akadémikusunk fogja átvizsgálni s az előzót egy nyelvészünk

HORVAI JAKAB, KÁRPÁTI VEZETŐ.

Divald Károly fényképe után.

A TÁTRA-HEGYSÉG A POPRÁDI HUSZ-PARKBÓL NÉZVE.

Tisztelt Reakció és Közvélemény!

Ime itt a státus-kassza,
Nem fél ez, hogy leapassza
Defraudáns a kincseit,
Ezt nem igazgatja Kókán,
Kifog minden kökler mókán,
De mindenkor gazdagit.

Két forint az antré ára,
Akkor járhat a kaszszára,
Melyben van vicz milliony,
Pártkülönbség nélkül dézsmáld,
Lásd vártán Krajcsinkót és Pált,
Hűn alusznak. Abbiony!

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„BOLONĐ ISTÓK“

humorisztikus képes hetilap 1889-ik évfolyamára.

A „Bolond Istók“, a legnagyobb és legdiszesebb magyar élelzap, az év végén tizenkettedik évfolyamát fejezi be.

Előfizetési feltételek:

október—december évnegyedrre ... 2 frt
október—márczius félévre ... 4 frt

Előfizetések, legszívesebben posta-utalvánnyal, a kiadóhivatalnak küldendők. Budapest, egyetem-utca 4. szám.

Felkérjük mindazon t. előfizetőinket, kiknek előfizetésük lejárt, azt megújítani szíveskedjék, hogy a szétküldésben akadály ne legyen.

A Bolond Istók kiadóhivatala.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

A szántás és vetésről.

Irta Réti János.

25 ábrával.

Ara füzve 50 krajczár.

Az előrehaladt borkezelés

és pinczegazdászati ismeretése és gyakorlati utmutatás a szüretelés, mustkezelés, a homoki borok tökéletesítése, a pincze berendezése, borászati eszközök használata és a pinczében előforduló minden teendőkre nézve.

Bortermelők, borkezelők és pinczesterek számára

irta Gyürky Antal.

Ara füzve 50 kr.

A gyümölcs értékesítése.

Gyakorlati utmutatás miként kell az érett gyümölcsezel bánni, a gyümölcsöt aszalni, gyümölcsbort csinálni és a gyümölcsöt sokféle módon értékesíteni.

A legjobb aszaló és több gép rajzával.

irta Gyürky Antal.

Ara füzve 50 kr.

Előfizetésre felhívás

URAMBÁTYÁM

IV. évfolyamára.

Az új negyed küszöbén felhívjuk a humornak minden kedvelőjét, hogy előfizetőink díszes sorába álljanak.

Lapunk célja: tartózkodván minden politikai és társadalmi pártoskodástól, humoros elbeszélésekkel és versekkel, adomákkal és szellemes ötletekkel mulattatni a közönséget.

Képeinket továbbra is Jankó rajzolja az ifjabb művész nemzedék legkiválóbb tagjaitól támogatva.

Az előfizetés ára:

októbertől december végeig ... 2 frt
októbertől márczius végeig ... 4 frt

Az előző évfolyamokból is áll még néhány teljes példány rendelkezésünkre, melyet új előfizetőink egyenkint 4 frtért megrendelhetnek.

Az Urambátyám kiadóhivatala.

KERESKEDELMI SZÓTÁR

A M. TUD. AKADÉMIA ÁLTAL KIKÜLDÖTT SZAKBIZOTTSÁG

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL.

SZERKESZTETTÉK

BALLAGI MÓR és GYÖRGY ALADÁR.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA KIADÁSA.

I. Német-magyar rész.

II. Magyar-német rész.

A két kötet ára füzve 5 frt, vászonkötésben 5 frt 60 kr.

A két kötet csak együtt kapható.

KOVÁCS LAJOS.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN

közéletének három utolsó éve 1846–1848.

Két kötet. Ara füzve 4 frt.

A két kötet csak együtt kapható.

40. SZÁM. 1889.

BUDAPEST, OKTÓBER 6.

XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: fél évre 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
félévre 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt
félévre 3 •
Külföldi előfizetéseket a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

AZ ARADI VÉRTANUK EMLÉKSZOBRA.

NEGYVENEDIK éve lesz e hó 6-án, hogy a szabadságharc tizenhárom tábornoka vértanu-halált szenvedett Aradon. A hazafiúi kegyelet akként gondoskodott, hogy érdemeket hozzájuk és a nemzethez méltó emlék fogja már megörökíteni e napon.

Tudjuk, hogy nem is történt mulasztás ez irányban s azok szemére, a kik az ügyet kezökbe vették, nem is vethet senki késedelmestést jogosan. Hisz a gyűjtés az emelendő emlékkőre azonnal országsszerte megindult, a mint a nemzet azon helyzetbe jutott, hogy honfiai kegyelének szabad lón áldoznia. S tiz év alatt eredményezett is annyit, hogy az Arad városában az emlékmű föllállítására alakult bizottság már pályázatot hirdethetett.

A pályázatot szép siker koronázta. Tizennégy pályamű érkezett be, melyeknek mintái ki is voltak állítva a fővárosi vígadóban. A szakértők a pályadíjat, 250 darab körmőci aranyat, «A haza minden előtt» czimű jellegével beküldött pályaműnek ítelték oda, melyhez magyarázó szöveg is volt csatolva. E szövegben, mely szépen illusztrálja írójának ugy művészi fölfogását, mint hazafiúi meleg érzelmeit, meg van mondva, hogy az emlékműnek «érthetőnek kell lennie, hogy a nép magyarázat nélkül is megértse, mi hősi áldozatok emlékeztetére lett föllállítva; szépek kell lennie, hogy a részvétlen idegen figyelmét is megragadja s felköltse részvétét azok iránt, kiket e mű dícsőit, s az ügy iránt, melyért elvértettek; emlékszerűnek kell lennie, hogy az utókor előtt tanúsíthassa a kegyeletet, melyet kifejezni akart azon nemzedék, mely e művet felállítja. Emlékeztetnie kell a nagyszerű lelkesedésre, melylyel a nemzet széttrte bilincseit, jogát a szabadságra fennen hirdetve, készen azt fegyverrel is megvédelmezni; az áldozatkészségre, melylyel a nemzet minden vagyonát a haza oltárára tette, hogy a szabadság ellenségeit visszaűzhesse; a lankadatlan erőre, melylyel a küzdelem folyt, a hős alakokra, kikben a nemzet óriási erőfeszítése megtestesült, a harc szomorú végére s a dicső halálra, melylyel a vértanuk Aradon a szabadság zászlójához való hűségüket megpecsételték. Művészenek nehéz feladat ily nagyszerű eseményeket megtestesíteni. Ez esetben nem szabad segítségül hívnia a klaszikus mythologia symbolumait, sokkal közelebb áll az aradi vértanúság, semhogy kielégíthessen

HUNGÁRIA AZ ARADI VÉRTANUK EMLÉKSZOBRAÉNAK FŐALAKJA. Zala Györgytől.

H. Lovich Antal fényképe után.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható!

HÖLGYEK TITKÁRA.

LEGUJABB ÉS LEGTELJESEBB LEVELEZŐKÖNYV

NŐK SZÁMARA,

minden előforduló alkalmakra való fogalmazási mintákkal, mindenféle társasági, családi, bizalmas és szerelmi levelekkel, különféle ügyirat-mintákkal és alapos utmutatással a levélírás szabályait illetőleg rövid helyesírás-tannal, a magyar polgári jogok és kormányzat ismertetésével stb.

Negyedik bővített kiadás.

Ara kemény kötésben 1 frt 50 kr.